

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

[YÜKSEK LİSANS TEZİ]

[GEMİ ADAMLARININ KİŞİLİK TİPLERİ İLE PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ]

[Önder BULUT]

[DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm KORALTÜRK]

[Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Anabilim Dalı]

[Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Programı]

[İSTANBUL-2019]

Bu çalışma 16.07.2019 Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Anabilim Dalı, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği
Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Gülşim KORALTÜRK
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Mühendislik Fakültesi

Doç. Dr. Tanzer SATIR
İstanbul Teknik Üniversitesi
Denizcilik Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Murat YILDIZ
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Mühendislik Fakültesi

[20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’ de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa’nın aboneli olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.]

ÖNSÖZ

[Yüksek Lisans öğrenim ve tez sürecimde her koşulda desteğini hissettiğim danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm KORALTÜRK'e en içten duygularıyla teşekkür ederim. Ayrıca yüksek lisans süresince bana destek olan eşim İlknur BULUT'a, katkılarından dolayı kardeşim Salih ÇEVİK'e ve gösterdikleri sabır, sevgi ve anlayış için anne babam Şenay-Tuncer BULUT'a teşekkür ederim.

Bu tez çalışmasının denizcilik firmalarına ve çalışanlarına özellikle insan kaynakları süreçlerinde katkıda bulunması amacıyla ankete katılarak katkı sağlayan tüm katılımcılara teşekkür ederim.]

Haziran 2019

[Önder BULUT]

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

[ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	ix
SİMGE VE KISALTIMA LİSTESİ	xii
ÖZET.....	xiii
SUMMARY.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL KISIMLAR	3
2.1.GEMİ ADAMLARINI ETKİLEYEN KAVRAMLARA GENEL BİR BAKIŞ	3
2.1.1. Gemi Adamı Tanımı.....	3
2.1.2. Gemi Adamlarının Çalışma Yaşamları.....	4
2.1.3.Gemi Adamlarının Çalışma Şartları	6
2.1.3.1.Deniz İş Sözleşmesi	6
2.1.3.2.Çalışma Süreleri ve Boş Zaman	8
2.1.3.3.Barınma ve Beslenme.....	9
2.1.3.4.İşçi Sağlığı ve Güvenliği	10
2.1.3.5.Ücretler ve Sendikalaşma.....	10
2.2.KİŞİLİK TİPLERİ	11
2.2.1. Kişilik ve Kişilik Tanımları	12
2.2.2.Kişilik Özellikleri.....	12
2.2.3.Kişiliği Etkileyen Faktörler.....	12
2.2.3.1.Kahımsal Faktörler.....	13
2.2.3.2. Çevresel Faktörler	13
2.2.3.3.Sosyokültürel Faktörler.....	13
2.2.3.4.Sosyal Yapı/Sınıf Faktörleri	14
2.2.3.5.Aile Faktörü.....	14
2.2.3.6.Diğer Faktörler.....	15
2.2.4. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yaklaşımlar	15

2.2.4.1. Sigmund Freud' un Kişilik Özelliği Yaklaşımı	15
2.2.4.2. Carl G. Jung Kişilik Özelliği Yaklaşımı	16
2.2.4.3. Eric Fromm' un Kişilik Özelliği Yaklaşımı	17
2.2.4.4. Raymond Bernard Cattell' in Kişilik Kuramı	17
2.2.4.5. Leonard Horowitz ve Lynn Alden' in Kişilik Kuramı	17
2.2.5. Kişilik Tipleri	18
2.2.5.1. Paul Costa ve Robert McCrae: Beş Faktör Kişilik Modeli	18
2.2.5.2. Friedman ve Rosenmann A Tipi ve B Tipi Kişilik Modeli	20
2.2.5.3. Kretschmer' in Kişilik Tipi	21
2.2.5.4. Myers-Briggs Tipi Kişilik Modeli	21
2.3. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK	22
2.3.1. Psikolojik Dayanıklılık Kavramının Ortaya Çıkışı	22
2.3.2. Psikolojik Dayanıklılık ve Pozitif Psikoloji	23
2.3.3. Psikolojik Dayanıklılık Tanımı	23
2.3.4. Psikolojik Dayanıklılığın Boyutları	27
2.3.4.1. Kontrol	28
2.3.4.2. Kendini Adama	28
2.3.4.3. Meydan Okuma	28
2.3.5. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler	29
2.3.5.1. Risk Faktörleri	29
2.3.5.2. Koruyucu Faktörler	30
2.3.5.3. Biyolojik Faktörler	31
2.3.5.4. Psikolojik Faktörler	31
2.3.5.5. Dışsal Faktörler	32
2.3.5.6. Olumlu Sonuçlar	33
2.3.6. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Araştırmalar	34
2.3.6.1. Psikolojik Dayanıklılıkla İlgili Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar	34
2.3.6.2. Psikolojik Dayanıklılıkla İlgili Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar	34
3. MALZEME VE YÖNTEM	36
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	36
3.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	36
3.3. ARAŞTIRMANIN MODELİ	36
3.4. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ	37
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI	43

3.6.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	43
3.6.1.Beş Faktör Kişilik Envanteri.....	43
3.6.2.Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	44
3.7.VERİLERİN ANALİZİ	44
4.BULGULAR.....	47
4.1.GEMİ ADAMLARININ KİŞİLİK TİPLERİ İLE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	47
4.2.GEMİ ADAMLARININ KİŞİLİK TİPLERİNİN KİŞİSEL VE İŞ HAYATINA YÖNELİK FAKTÖRLERE GÖRE FARKLILAŞMASININ İNCELENMESİ.....	48
4.3.GEMİ ADAMLARININ PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞIN KİŞİSEL VE İŞ HAYATINA YÖNELİK FAKTÖRLERE GÖRE FARKLILAŞMASININ İNCELENMESİ.....	60
5.TARTIŞMA VE SONUÇ	67
KAYNAKLAR	69
EKLER.....	81
ÖZGEÇMİŞ	87

]

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1. Gemi Yönetimi Organizasyon Şeması	4
Şekil 2.2. Sigmund Freud'a Ait Yapısal Kuram	16
Şekil 2.3. Myers - Briggs Kişilik Tip Belirleme Envanteri	22
Şekil 3.1. Araştırmanın Modeli	37
Şekil 3.2. Gemi Adamlarının Cinsiyet Dağılım Grafiği	38
Şekil 3.3. Yaş Dağılımı.....	39
Şekil 3.4. Deniz Tecrübesine Göre Dağılım Grafiği	42

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 2.1. Carl Jung' un Sekiz Kişilik Tipi	16
Tablo 2.2. Leonard Horowitz ve Lynn Alden'in Kişilik Tipleri.....	18
Tablo 2.3. A Tipi ve B Tipi Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması	20
Tablo 3.1. Gemi Adamlarının Kişisel Bilgilerine Yönelik Yüzde Ve Frekans Dağılımı	38
Tablo 3.2. Gemi Adamlarının İş Hayatına Yönelik Yüzde Ve Frekans Dağılımı.....	40
Tablo 3.3. Gemi Adamlarının Mesleğine Yönelik Yüzde Ve Frekans Dağılımı.....	42
Tablo 3.4. Geçerlilik ve Güvenilirlik Bulguları.....	45
Tablo 3.5. Normalliğin İncelenmesine Yönelik Özet İstatistikler	46
Tablo 4.1. Gemi Adamlarının Kişilik Tipleri İle Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	47
Tablo 4.2. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Cinsiyet Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	48
Tablo 4.3. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Medeni Durum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	49
Tablo 4.4. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Yaş Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	50
Tablo 4.5. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Toplam Deniz Tecrübesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	52
Tablo 4.6. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Şu anki Gemide Toplam Çalışma Süresi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	53
Tablo 4.7. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Aylık Gelire Yönelik Algı Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	54
Tablo 4.8. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Çalıştığı Kurum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	55
Tablo 4.9. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Çalışma Şekli Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	55
Tablo 4.10. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Günlük Çalışma Saati Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	56

Tablo 4.11. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Hafta Sonu Çalışma Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	57
Tablo 4.12. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Mesleği İsteyerek Seçme Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	58
Tablo 4.13. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin İşin Geleceği Garanti Altına Aldığı Düşüncesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	59
Tablo 4.14. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Çalışma Saatleri İçerisinde Verilen İaşeden Memnuniyet Düzeyi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	59
Tablo 4.15. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Cinsiyet Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	60
Tablo 4.16. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Medeni Durum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	60
Tablo 4.17. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Yaş Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	61
Tablo 4.18. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Deniz Tecrübesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	61
Tablo 4.19. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Şuan ki Gemide Toplam Çalışma Süresi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	62
Tablo 4.20. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Aylık Gelire Yönelik Algı Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	62
Tablo 4.21. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Çalıştığınız Kurum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	62
Tablo 4.22. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Çalışma Şekli Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	63
Tablo 4.23. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Günlük Çalışma Saati Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	63
Tablo 4.24. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Hafta Sonu Çalışmakta Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	64
Tablo 4.25. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Mesleği İsteyerek Seçme Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	64
Tablo 4.26. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının İşin Geleceği Garanti Aldığı Düşüncesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi.....	65

Tablo 4.27. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Çalışma Saatleri İçerisinde Yenen Yemekten Memnuniyet Düzeyi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi	65
Tablo 4.28. Hipotezlerin Durumu	66

SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ

Simgeler Açıklama

α	: Alfa
n	: Frekans
%	: Yüzde
\bar{x}	: Aritmetik Ortalama
F	: F Değeri
r	: Pearson Korelasyon Katsayısı
ss	: Standart Sapma
p	: Anlamlılık değeri

Kısaltmalar Açıklama

ILO	: International Labour Organization – Uluslararası Çalışma Örgütü
ITF	: International Transport Workers’ Federation – Uluslararası Nakliyat Çalışanları Federasyonu
MLC	: Maritime Labour Convention – Denizcilik Çalışma Sözleşmesi
Akt	: Aktarma
Diğ	: Diğerleri

ÖZET

[YÜKSEK LİSANS TEZİ]

[GEMİ ADAMLARININ KİŞİLİK TİPLERİ İLE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ]

[Önder BULUT]

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

[Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Anabilim Dalı]

[Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm KORALTÜRK]

[Araştırmanın amacı özel ve kamu gemilerinde çalışan gemi adamlarının çalışma ortamlarında karşılarına çıkan sorunlara karşı psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu bağlamda araştırmaya 2018-2019 yıllarında Türkiye genelindeki kamuya ait veya ticari faaliyet gösteren gemilerde çalışan 306 gemi adamı katılmıştır. Verilerin toplanmasında Beş Faktör Kişilik Envanteri ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinden yararlanılmıştır. İstatistikî analizlerde Bağımsız Örnekler T-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Pearson Korelasyon Analizinden yararlanılmıştır.

Araştırmada gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile dışadönüklük, nevrozizm/duygusal denge, sorumluluk, gelişim ve uyumluluk/yumuşak başlılık arasında pozitif yönde anlamlı bir etkileşim olduğu belirlenmiştir. Kişilik tipleri arasından dışadönüklük ve sorumluluk özelliklerine sahip kişilerin diğer kişilik tiplerine sahip olanlara kıyasla daha yüksek bir psikolojik dayanıklılık düzeyine sahip olduğu gözlenmiştir.]

Haziran 2019, [101.] sayfa.

Anahtar kelimeler: [Gemi Adamları, Kişilik Tipleri, Psikolojik Dayanıklılık]

SUMMARY

[M.Sc. THESIS]

[INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP AMONG SEAFARERS'
PERSONALITY TYPES AND PSYCHOLOGICAL ENDURANCE LEVELS]

|

[Önder BULUT]

İstanbul University-Cerrahpasa

Institute of Graduate Studies

[Department of Maritime Transportation and Management Engineering]

Supervisor: [Assist. Prof. Dr.] [Gülsüm KORALTÜRK]

[The aim of the study is to investigate the relationship between personality levels and psychological resistance levels of the seafarers working in maritime transportation enterprises to the problems they encounter in their working environments. In this context, 306 seaman employees both public and private marine transportation sector, across Turkey participated the survey during 2018-2019 years. Five factors were collected by Personality Inventory and Psychological Resilience Scale for Adults. Independent samples T-test, One-way ANOVA and Pearson Correlation Analysis were used for data analysis.

In the study, it was determined that there was a positive correlation between the levels of psychological resilience of seafarers and extraversion, neuroticism / emotional balance, responsibility, development and adaptability / softness. Among the personality types, the level of psychological resilience of individuals with extraversion and responsibility characteristics was higher than those of other personality types.]

June 2019, [101] pages.

Keywords: [Seafarers, Personality Types, Psychological Endurance Level]

1. GİRİŞ

[Karşılaşılan olumsuz durumlara karşısında güçlü kalabilmek olarak tanımlanabilen psikolojik dayanıklılık, günümüzde önem teşkil eden bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikolojik dayanıklılık, olumsuz durumlar ile karşılaşıldığı zaman, risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin ilişkisi neticesinde oluşan süreçte, kişinin hayatı içerisindeki değişikliklere adapte olabilmesi, üstesinden gelebilmesi durumudur. Psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek kişilerin daha başarılı ve etkin oldukları bilinmektedir. Bu durum gemilerde çalışanlarda gemide çalışmanın yarattığı stres ve zorluklardan dolayı daha da ön plana çıkan bir kavram olmaktadır. Dayanıklılıkta görülen, bağlanma, kontrol ve güçlük boyutlarında, yaşanılmakta olan olaylara veya var olan durumlar karşısında algıların değiştirilerek stresin etkileri yumuşatılmaktadır. Diğer bir ifade ile kişinin psikolojisi zor olarak algılanan durum karşısında kişinin algısında başa çıkılacak yenilenmeler oluşmasına sebep olmaktadır. Çünkü psikoloji kişiden kişiye değişen bir olgudur. Dolayısıyla farklı kişilerin aynı zorluğu algılama düzeyleri farklı olacaktır. Dolayısıyla farklı kişiler aynı zorluk karşısında farklı etkiler edinecek ve değişik tepkiler verecektir. Kişilerin bir bağ kuramamaları, kendilerini güçsüz hissetmeleri ve değişimleri birer tehdit olarak görmeleri ise kişilerde yabancılaşmaya sebep olmaktadır. Psikolojik dayanıklılık, stresle ortaya çıkan olumsuz etkileri azaltabilen ve hastalıklara neden olabilecek olan gerginlikleri engelleyen bir kişilik özelliği niteliğindedir. Bu durumda psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek kişiler gündelik hayatlarında ve işlerindeki etkenlere daha bağlı, hayatları daha kontrol altında ve yeni değişikliklere uyumu daha kolay olarak görmekte iken dayanıklılık düzeyi düşük olan kişilerde ise, dışsal kontrol odağı ve değişikliğe direnç ile söz konusu zorluklar karşısında buldukları ortamdan veya durumlardan uzaklaşmalar görülmektedir.

Bu çalışma gemi adamları üzerine yapılmıştır. Gemilerde çalışmanın aileden ve arkadaşlardan yani sosyal çevresinden uzak kalmak, kişinin kendisini güvende hissettiği alandan yani evinden uzaklaşmak, sürekli aynı ve kendisinin seçemediği az sayıda insan ile 7/24 vakit geçirmek ve onlarla çalışmak zorunda kalmak, denizde bulunmak, iletişim kısıtları, yemek kısıtları, hava şartlarının yarattığı zorluklar gibi stres sebebi durumları olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda gemilerde çalışmanın gemi adamları üzerinde oluşturduğu baskı kaçınılmazdır. Bu sebeple de gemilerde çalışan değişimi yani işten çıkma veya yeni işe giriş çok fazla yaşanmaktadır. Bu durum denizcilik şirketlerinin insan kaynakları görevlerini zorlaştırmaktadır. Bu araştırma

kapsamında gemilerde çalışan gemi adamlarının çalışma ortamlarında karşılarına çıkan sorunlara karşı psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ve gemilerde çalışan kişilerin hangi kişilik tiplerinin daha yüksek psikolojik dayanıklılığa sahip olduğunun ortaya konulması hedeflenmiştir. Tez, bu konuda deniz ulaştırma işletmelerinin verimliliğine etki edecek olan çalışan kaynaklı faktörleri kontrol altına alabilmek adına çözüm önerileri sunmak ve literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.]

2. GENEL KISIMLAR

2.1.GEMİ ADAMLARINI ETKİLEYEN KAVRAMLARA GENEL BİR BAKIŞ

2.1.1. Gemi Adamı Tanımı

30328 sayılı 10.02.2018 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan Gemi Adamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği tanımına göre gemi adamı; gemide bulunan kaptan, zabıtlar ve yardımcı zabıtlar, stajyerler, gemi tayfası ve yardımcı hizmet personellerinden meydana gelmektedir (Gemi Adamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği, 2018).

Daha açıklayıcı bir ifadeyle, ticaret gemilerinde, kaptan ile onun sevk ve idaresinde çalışan, zabıt veya tayfa yeterliklerine sahip diğerlerinin oluşturduğu gemi çalışanlarına mürettebat, mürettebatı oluşturabilecek herhangi bir mesleki yeterliliğe sahip kişiye de gemi adamı denir. Bu yeterlilikler Gemi Adamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği İkinci Kısım'da Yeterlilik Dereceleri ve Sınırları başlıklı Birinci Bölüm' de kaptandan gemiciye, başmakinistten yağcıya kadar, bunun yanında da mevzuatta sözü edilen kamarot, sağlık memuru, doktor gibi yardımcı sınıflardan da söz edilmiştir. Bu mevzuatta doğrudan sözü edilmese bile yaptığı iş nedeniyle gemi mürettebatından biri olan her bir çalışan gemi adamı olarak kabul edilebilir. Hatta mürettebattan olmayıp, geçici olarak gemide hizmet veren kılavuz kaptanları, dünyada denizci ülkelerin birçoğu özlük hakları ve bazı diğer konularda gemi adamı olarak kabul etmektedir. Ülkemizde de sosyal güvenlik ve çalışma koşulları ile ilgili birçok konuda, mevzuatta ve uygulamalarda kılavuz kaptanlar da gemi adamı olarak kabul edilirler (Cömert, 2008).

Gemideki görev tanımını daha iyi açıklayabilmek adına gemideki görev tanımları ile ilgili organizasyon şeması aşağıda yer almaktadır:

Kaynak: TÜRE, I, 2014, Gemideki Organizasyon Şeması, <https://ildizhanture.wixsite.com>.

Şekil 2.1. Gemi Yönetimi Organizasyon Şeması

Gemideki görev tanımlarını genel olarak açıklayacak olursak; geminin kaptanı (süvari) gemideki en yetkili kişidir. Geminin tüm yük ve personel sorumluluğu gemi kaptanıdır. Bununla birlikte gemi organizasyonu makine ve güverte olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır.

Geminin güverte bölümünde kaptandan sonra gelen yetkili birinci zabittir ve ikinci kaptan olarak da adlandırılır. Gemideki operasyonel süreçler, yük tahliyeleri, personel ilişkileri, temizlik, yemek ve emniyet işlerinden sorumludur. İkinci ve üçüncü zabit bazı görevlerde birinci zabite, bazı görevlerde ise gemi kaptanına karşı sorumludur. Bununla birlikte güverte lostromosu ve aşçı da birinci zabite raporlamaktadır. Güverte lostromosu günlük yapılacak işler ile ilgili birinci zabitten günlük görev listesi alıp kendisine bağlı olan gemicilere dağıtmakta ve işlerin takibini yapıp geri raporlamaktadır.

Gemide diğer bölüm olan Makina bölümünden de baş makinist kaptana karşı sorumludur. Baş makinistin sorumluluğunda ikinci, üçüncü ve dördüncü makinist (Geminin haiz olması gereken asgari personel durumuna göre), elektrik zabiti, makina lostromosu ve yağcı bulunmaktadır. Makina lostromosu günlük iş listesini 2. Makinistten (2.Çarkçı) alarak yaptırılmasından, iş takibinden ve arka planda destek vermesinden sorumludur.

2.1.2. Gemi Adamlarının Çalışma Yaşamları

Gemi adamlarının, kendi ülkelerinin filolarından başka, yabancı bayraklı gemilerde ve diğer uluslardan gemi adamlarıyla beraber çalışması durumu denizcilikte sık rastlanılan bir

durumdur. Bu durum gemi adamları için ilave bazı vasıflar gerektirir. Bu vasıfların başında iletişim kurabilmek adına iyi seviyede İngilizce bilmek, kültürel ve sosyal yönden uyumlu olmak, kolay iletişim kurabilmek, kendini iyi ve doğru ifade edebilme becerisi gelmektedir. Gemi adamlarının kişilik olarak sabırlı, anlayışlı, uyumlu mizaca sahip olmaları zor şartlar altındaki çalışma koşullarında psikolojik olarak iyi durumda kalmalarını sağlayacaktır. Bu durum Türk gemi adamları için de geçerli olmaktadır. Türk gemi adamları, bu konuda öncü bir rol oynadığı takdirde denizcilik piyasasındaki Türk gemi adamının itibarı artmış olacak ve iş bulma şansı da buna bağlı olarak artacaktır. Türk gemi adamının yabancı gemilerde iş bulup çalışmasına yönelik devlet eliyle bir girişim veya teşvik bulunmamaktadır. Yabancı işletmecisi olan gemilerde çalışan Türk gemi adamları da çok fazla sayıda değildir. Bu konuda politikalar geliştiren ülkelerde, gemi adamlarının sosyal hakları da dikkate alınarak bazı koruyucu tedbirlerle beraber uygun çalışma ortamı oluşturulmaya çalışılmaktadır. (Cömert, 2008).

Gemi adamlarının işgücü dolaşımı diğer mesleklere nazaran çok daha fazla uluslararası karakter kazanmıştır. Denizciliğin uluslararası niteliği gemi adamlarının çalışma konusuna yansidikça, farklı ülkelere gemi adamları aynı gemide çalışmaya başlamıştır. Bu tarz çok uluslu, çok dilli, çok kültürlü ortamların getirdiği yararlar ve zorluklar da denizcilik gündemine yerleşmiştir. Gemi adamlarının çok uluslu çalışma ortamının oluşmasında açık sicil veya elverişli bayrak sicili olarak isimlendirilen bayrak devletlerinin sicillerine kaydedilmiş gemilerin ortaya çıkması ve yaygınlaşmasının büyük rolü vardır. Bildiğimiz ulusal bayraklı gemilerde daha önceden yaygın olarak mevcut olan, halen de büyük ölçüde devam eden, karadakineye benzer çalışma izni, ulusal standartlara uygunluk, çoğu zaman da bunları sağlamak için o ülkenin yurttaşlığına sahip olmak gibi kısıtlamaların böylelikle aşılarak gemi adamlarının başka ülkelerin gemilerinde iş bulma olanağını ortaya çıkarmıştır. (Cömert, 2008).

Gemi adamlarının en büyük sorunlarından biri günümüz iletişim imkanlarında yeterli iletişim araçlarına sahip olamamalarıdır. Hangi pozisyonda olursa olsun bütün gemi adamlarının ortak sıkıntısı ailelerinden ve sosyal çevrelerinden kopuk, iletişimsiz bir ortamda yaşamalarıdır. Aileleriyle, akrabalarıyla ve arkadaşlarıyla iletişim halinde olamamaları; yaşadıkları yerde bulunan sosyal imkanları gemide bulamamaları gemi adamlarının beraberinde birçok sorunu getirmesine neden olabilmektedir.

Bunların dışında bayrağı fark etmeksizin gemi adamlarının gemide bulunmalarından kaynaklı zorluklar da mevcuttur. Bunların başında aileden uzak olma, iletişim kısıtları, sabit insanlarla

bulunma zorunluluğu, yiyecek sorunları sayılabilir. Bu durumlar da her kişinin psikolojisinin kaldırabileceği şartlar değildir. Dolayısıyla bu açıdan uygun kişilik tipine sahip kişilerin çalıştırılması, işveren açısından verimlilik ve süreklilik konularında avantaj sağlayacağı gibi gemi adamı için de kendisine uygun olmayan ve daha çok zarar görebileceği çalışma şartlarına maruz kalmamasını sağlayacaktır.

2.1.3.Gemi Adamlarının Çalışma Şartları

Gemi adamları, deniz iş sözleşmesince görmekle yükümlü oldukları işleri meslekleri gereğince kendilerinden beklenen normal bilgi ve yeteneklerle uyumlu bir özen içinde yerine getirmek zorundadır. Aksi bir durumda, kasıt ya da ihmal ve dikkatsizlik sonucu donatana verdikleri zararlardan kendileri sorumludur. Gemi adamlarına ait olan bu sorumluluk, doğrudan donatan ve kusurlu hareketlerin üçüncü kişilere verilebileceği zararları da içermektedir. Gemi adamları tarafından zorunlu danışman kılavuzu ya da istek durumuna göre isteğe bağlı kılavuzda yer alan görevlerin yerine getirildiği sırada işlenen kusurların neticesinde üçüncü şahıslara verilen zararlardan, donatan sorumlu olmaktadır. Fakat, donatan, yolcu ve yük ile ilgili şahıslara yönelik olarak, taşıyanın gemi adamları kusurlarınca oluşan sorumluluklarına yönelik hükümlere göre sorumlu olmaktadır (Türk Ticaret Kanunu, 2011).

Her ne kadar kanunda bu şekilde belirtilse de gemi adamı da donatana karşı sorumlu olduğu için ihmallerinden doğacak zararlardan da gemi adamı iş sözleşmesine aykırı davranmış olduğu için sorumlu olacaktır. Bu durumda gemi adamları dikkat dağıtıcı ve verim düşürücü olabileceği değerlendirilen birçok psikolojik zorlukla birlikte baskı altında kalmaları kaçınılmazdır. Bu sorumluluk baskısının yanında gemi adamlarının psikolojik baskılar da yaşamaları muhtemeldir. Gemide yaşamının getirdiği kısıtlanmış olma, aileden ve evden uzak olma, deniz de günlerce gemi şartlarından uzaklaşamamak ve olası hava/deniz durumları gibi şartlar sebebiyle bu baskılar kaçınılmaz olmaktadır.

2.1.3.1.Deniz İş Sözleşmesi

Denizcilik sektöründeki iş sözleşmeleri diğer sektörlerdeki sözleşmelere nazaran daha zordur. Gemi adamlarının temel haklarının sağlanamadığı gerçeği; her sözleşme sonunda yeni iş aramak zorunda kalmaları gibi bir örnekle açıklanabilir. Bununla birlikte sözleşmeler diğer sektörlerden çok daha farklı içeriklere sahiptir. Deniz iş sözleşmelerinde genel olarak kontrat süresi, hangi para birimi üzerinde maaş alınacağı, nereden gemiye binileceği veya gemiden inileceği, kime

karşı sorumlu olunacağı, dinlenme süreleri ve izinler gibi hususlar yer almaktadır. Örnek verecek olursak; denizcilik sektöründeki bazı iş sözleşmeleri sınırlı süreli yapılabilmekte iken bazıları da seferlik olarak yapılabilmektedir. ILO (International Labour Organization – Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından yayınlanan birçok konvansiyon gemi adamlarının, bu sözleşmelerdeki temel haklarını korumaya çalışsa da gereken ve istenen başarıyı sağlayamamıştır. Gemi adamlarının sözleşme bitiş tarihlerinde ayrılacak olan personelin yerine yeni personelin hemen bulunamaması veya önceden bulunup yeni personelin geminin bulunduğu limana intikal ettirilmemiş olması sebebiyle gemi adamları kontratında yazan süreden daha uzun çalışması söz konusu olabilmektedir. Bazı durumlarda ise sözleşmelerinde bulunan çalışma saatlerinden daha fazla çalışmak durumunda kalabilmektedirler.

Bununla birlikte sektörde yapılan bazı sözleşmelerde, sözleşmelerin süresi, personelin milliyetine veya işverene göre değişebilmektedir. Örneğin: bir Filipinli tayfanın kontrat süresi genellikle 9 ay olurken, bu süre Sierra Leoneli gemi adamları için 12 ay olabilmektedir. Avrupalı zabıt için iş sözleşmesinin süresi genellikle sefer süresiyle sınırlı olurken bu süre 3-4 ay arasında değişmektedir. Bu duruma tezat oluşturacak şekilde Filipinli ve Hintli zabıtların iş sözleşmeleri genellikle 9 aylık olmaktadır. Ülkemizde, gemi adamlarının yapmış oldukları sözleşmeler, belirli bir sefer ya da süre bağlamında yapılmaktadır. Bu sözleşmeler genellikle 6 ay olmakla birlikte çok nadir de olsa 12 aya kadar uzayabilmektedir. Bu süreler gemi adamlarının ve şirketlerin karşılıklı ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmektedir. ILO'nun desteklemesi sonucu 4.525 gemi adamıyla yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, yapılan sözleşmelerin %50'sinden fazlası 1 senenin üzerinde gerçekleşmektedir. (ILO, 2013).

Ülkemiz ticaret filosunda bulunan gemilerde çalışan gemi adamlarının sözleşmeleri; Deniz İş Kanununun ile belirlenmiştir. Bazı durumlarda, gemi adamları sözleşmede yazan sürelerden daha fazla çalışmak durumunda kalır. Bu da yaptığı işin verimliliğinin ve motivasyonun düşmesine sebep olmaktadır. Bu da istenmeyen iş kazalarının sebebi olabilmektedir. Sözleşmede yazan sürelerin gerçekleşmemesi çeşitli nedenlerden kaynaklanabilmektedir. En önemli neden, iş sözleşmesi biten personel yerine getirilecek olan personelin zamanında gelmemesi ve gemilerde can ve mal emniyeti kapsamında belirlenen asgari yeterlilikte ve sayıda personelden daha az sayıda personel ile bulunamayacak olmasıdır. Gemi adamları çalıştıkları bu fazla süre için genellikle maaş dışında ek gelir de alamamaktadır. Bu da gemi adamlarının önemli şikayet noktalarından biri olmaktadır. Gemi adamlarının bir başka şikayet noktası ise sözleşmelerinde

yazan iş yerine farklı işler yapmalarının da beklenmesidir. (Parlak ve diğ., 2005). Ayrıca bahsedilen şartlar sadece ticari gemiler için geçerli değildir. Benzer şartlar balıkçı gemilerinde, gezinti/tenezzüh gemilerinde de mevcuttur. Hatta incelendiğinde kamu hizmetinde olan gemilerde çalışan gemi adamlarının dahi benzer zorluklarla karşılaştığı görülebilmektedir.

2.1.3.2. Çalışma Süreleri ve Boş Zaman

Gemi adamlarının en büyük sorunlarından biri de çalışma yerini terk edemiyor olmaktır. Çalışma yerinin terk etmeden dinlenmek gerekli motivasyonu sağlayamayacağı aşikardır. Ayrıca bunun yanında gemi adamlarının olması gereken sürelerden az boş zamanı olması ve fazla çalışma süreleri de bu sorunun üzerine ek olmaktadır. Bu kapsamda ILO gemi adamlarının çalışma şartlarını insani boyutlara çıkarmak ve bayrağı fark etmeksizin tüm ticaret gemilerinde belli standartları sağlamak adına çalışmalar yapmıştır.

Bu çalışmalardan biri olan Gemi Adamlarının Çalışma Saatleri ve Gemilerin Adamla Donatılması Sözleşmesi, 1996, No:180 (Seafarers' Hours Of Work And The Manning Of Ship Convention, 1996, No:180) fazla ilgi görmemiştir ve dolayısıyla da yeterince imzaya ulaşamamıştır. Yalnızca 17 ülke tarafından kabul gören 180 sayılı konvansiyona göre; gemi adamlarının asgari çalışma saatleri günlük 8 saat olarak belirlenmiştir. Maksimum çalışma süreleri ise; günlük 14 saat haftalık ise; 72 saat olarak belirlenmiştir. Yine çalışma süreleriyle ilgili bir diğer düzenleme ise; haftanın bir gününün dinlenmeye ayrılması gerektiğidir. Toplu sözleşmelerde bu zaman zarfları personelin lehine değiştirilebilirken aleyhine değiştirilememektedir (ILO, 2013).

Bunun üzerine 180 sayılı sözleşme gibi birçok sözleşmede yenileme ve eklemelere sahip olan ILO tarafından yapılan uluslararası denizde çalışma şartlarının düzenlenmesi üzerine yapılan toplantılar sonucu Maritime Labour Convention 2006 (MLC-2006-Denizcilik Çalışma Sözleşmesi) yayınlanmıştır. Bu sözleşme yayımlandıktan bir yıl sonra yürürlüğe girmiş ve 180 sayılı sözleşmenin aksine büyük filolara sahip ülkeler tarafından kabul görmüştür. Yayınlandığı zaman MLC-2006 33 ülke tarafından onaylanmıştır. Halihazırda 47 ülke tarafından onaylanmış durumdadır. Ancak ülkeler 2012 yılında sözleşme şartlarını sağlayabilmişlerdir. MLC gemi adamlarının istihdam edilme ve çalıştırma koşulları, çalışma ve dinlenme süreleri, yıllık izinler, maaş ödenmesine ilişkin usuller, gemiden ayrılma veya gemiye binme durumları, iaşe konuları ile yaşam şartları gibi konuları içermektedir. Buna göre çalışma saatleri, herhangi bir 24 saat

içinde 14 saati ve herhangi bir 7 günlük dönem içinde 72 saati aşmamalı. Başka bir deyişle, dinlenme süresi herhangi bir 24 saatlik dönem içinde 10 saatten ve herhangi bir 7 günlük dönem içinde 77 saatten az olmaması gerekmektedir.

Ülkeler arasında da çalışma süreleri farklılıklar göstermektedir. ITF'in (International Transport Workers' Federation – Uluslararası Nakliyat Çalışanları Federasyonu) toplu sözleşmelerine bakıldığında bütün gemi adamları için oluşturulmuş standart bir çalışma süresi görülmektedir. Pazartesi'den cumaya haftanın beş günü, her gün için 8 saattir. Dünyadaki başka ülkelerdeki gemi adamlarının çalışma sürelerindeki farklılıklara örnek verecek olursak: Filipinli bir gemi adamının sözleşmesinde belirlenen çalışma süresi pazartesinden pazara her gün 24 saatte 8 saat; Sirilankalı bir gemi adamının çalışma süresinin ise normal bir çalışma haftasında 44 saat olarak belirlenmiştir. ITF tarafından yapılan araştırmalarda, elverişli bayrak ülkelerinde çalışma saatleri daha fazla çıkmıştır. Armatör için elverişli olmasına karşın gemi adamları için çok elverişli oldukları söylenememektedir. Örneğin; elverişli bir bayrak ülkesi olan Güney Kıbrıs'ta gemi adamları için işler olumsuz gerçekleşmektedir. Çünkü Güney Kıbrıs bayraklı kuru yük ve tanker gemilerinde aylık çalışma saati 183 saat olarak belirlenmiştir (Alderton vd, 2004).

2.1.3.3. Barınma ve Beslenme

Personelin barınmasında etkili olan bazı faktörler mevcuttur. Bunlar kısaca; geminin çalıştığı pazar, gemi operasyonları ve de geminin taşıdığı yolcu kapasitesiyle alakalıdır. Yapılan araştırmalara göre, LPG taşıyıcıları ve konteynır gemileri en iyi barınma ve beslenme imkanlarına sahip uzun yol gemileridir. Feribotlar, yolcu gemileri ve kuru yük gemilerinde çalışan personel ise daha düşük standartta barınma ve beslenme imkânına sahiptir. Bu durumda yukarıdaki faktörlerden farklı olarak bir etken daha mevcuttur. Bu da LPG ve konteynır gemilerinin kuruyük gemilerine nispeten tasarruf baskısının daha az olmasından kaynaklanmaktadır. Feribot ve yolcu gemilerinde oluşan rekabet piyasaları nedeniyle; gemi personeline ayrılan yerin dar olması sayesinde taşınabilecek yolcu kapasitesinin artması sağlanmaktadır. En lüks yolcu gemilerinde dâhi bu durum geçerli olmaktadır. Kuruyük gemileri de aynı rekabet ortamına sahip olduğundan, personel için barınma sıkıntı olabilmektedir (ILO, 2013).

Gemi adamlarının barınma ve beslenme şartları Türkiye de Deniz İş Kanunu'nda belirlenmiştir. Aynı zamanda Türkiye, gemi adamlarına gemilerde sağlanması gereken asgari barınma ve

beslenme şartlarını ILO'nun 68, 92 ve 133 numaralı konvansiyonlarının kabul edilmesiyle belirlemiştir. Deniz İş Kanunu'nun 33. Maddesinde belirtildiği üzere kanun kapsamında incelenen gemiler için iâşe servisinin yer alması zorunluluğu vardır. Gemi adamları, hizmete başladıkları andan itibaren hizmetleri sona erene kadar gemideki işverence bedelsiz iâşe olmaktadır hükmüyle gemi sahiplerinin beslenme servisi kurmaları zorunlu hale gelmiştir. Yine Deniz İş Kanunu'nun 34. Maddesinde “*Gemi adamlarının işe girdikleri andan itibaren işten çıkacakları ana dek rütbe, sayı ve gemi büyüklüğüne göre, sadece kendileri ile eşyalarına ait olacak şekilde gemide ikamet yerleri bedelsiz şekilde sağlanmaktadır.*” ifadesi ile işveren tarafından gemi adamlarına konaklama yerlerinin sağlanması hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte 20.12.1989 tarihinde yürürlüğe girmiş olan gemi adamları ve onların ikamet yeri ile iâşelerine yönelik yönetmelik ile bu maddelerde belirtilen hükümlerin şekillenmesi sağlanmıştır. (www.denizcilik.gov.tr, 2019).

2.1.3.4. İşçi Sağlığı ve Güvenliği

Gemi adamlarının sağlığını kötü yönde etkileyen faktör personelin, gemilerde maruz kaldığı zehirli ve kanserojen maddelerdir. Bu maddeler gemi adamlarının sakat kalmasına hatta ölümüne sebebiyet verecek kadar ciddi tehlikelerdir. Norveç Kanser Araştırmaları Enstitüsünün yapmış olduğu bir araştırmaya göre; Norveç nüfusunun kansere yakalanma oranının büyük bir çoğunluğunu gemilerin makine bölümünde çalışanlarından oluştuğu görülmüştür. Kansere yakalanma oranı Norveç bayraklı gemilerin makine bölümünde çalışan personellerin diğer insanlara göre oranı 6 kata kadar çıkmaktadır. Bunun sebebi ise; makine bölümlerinin yüksek derecede asbest içermesidir. Danimarka'da, yapılan bir araştırmaya göre; makine dairesinde çalışanların güvertede çalışanlara göre kanser olma riskinin daha fazla olduğu görülmektedir. Aynı zamanda solventlerin de gemi adamları için büyük bir tehlike olduğu söylenebilir. Solventlerin kanserojen madde içermelerinin yanı sıra sinir sistemine de zarar vermesi bir başka sorundur. Bu risklerle beraber gemi adamlarının sürekli maruz kaldıkları fiziksel durumlarda mevcuttur. Bunlar: yüksek derecede ses ve sarsıntı, ortalamaların çok üstünde sıcak veya soğuk hava ile çok fazla miktarda maruz kalınan zararlı güneş ışınlarıdır (ILO, 2013).

2.1.3.5. Ücretler ve Sendikalaşma

Gemi adamlarının ücretleriyle ilgili birtakım sorunlar vardır. Bunlardan ilki; ücretlerin geç alınması veya hiç alınmaması, ikincisi ise; iş anlaşmasının yabancı para cinsinden yapılmasına

rağmen ücretlerin yerli para cinsinden ödenmesi ile meydana gelen kur sorunlarıdır. Dolayısıyla ücretlerin doğru ve zamanında ödenmesi hem gemici için hem ailesi için önemli bir konu olmaktadır. (Parlak ve diğ., 2005).

1970'lerden günümüze kadar işverenlerde yoğun olarak elverişli bayrağa geçme eğilimi vardır. Bu da özellikle gelişmiş ülkelerde mevcut olan yüksek sendikalaşma oranında bir düşüşe sebep olmuştur. Sendikalara üye gemi adamlarının sayısında büyük bir düşüş yaşansa da sendikalar etkinliklerini korumayı başarmışlardır. Avustralya, Avrupa, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde sendikalar, gemi adamlarının çalışma koşullarının iyileşmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu ülkelerdeki gemi adamların standart altı gemilerdeki çalışma hayatları, sosyal ve hukuksal olarak sendikalar tarafından desteklenmiştir. Aynı zamanda, bu sendikalar, bu ülkelerde faaliyet gösteren gemilerde çalışan, farklı milliyete sahip denizcilerin de sosyal ve hukuki yönden desteklenmesini sağlamıştır (Alderton vd, 2004).

Aynı zamanda MLC ile gemi adamlarının ücretlerine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemelerden bazıları gemi adamlarına ödenecek ücretin maksimum ayda bir olacak şekilde ve iş sözleşmesinde belirtilen miktar ve para biriminde olması, ücrete ait bordronun verilmesi, gemi adamının isteği doğrultusunda ücretin bir kısmının bakmakla yükümlü olduğu kişilere ulaştırılması sayılabilir.

ITF, 1896 yılında kurulmuş olan ve halen faaliyetini sürdüren, dünya çapında gemi adamlarının çıkarlarını korumaya çalışan bir federasyondur. ITF birkaç önemli hususu kendine görev edinmiştir. Bunlardan birincisi milliyet ayırt etmeksizin her gemi adamının çalışma şartlarını iyileştirmeye çalışmaktır. İkincisi, denizcilik sektöründe uygulanan kurallarının doğru işleyişini sürdürmesini sağlamaktır. Son olarak üçüncüsü ise, gemi adamlarının haklarını korumaya çalışmaktır. ITF günümüzde 600.000'den fazla gemi adamının bağlı olduğu sendikalarla birlikte hareket etmektedir. Yardıma ihtiyacı olan gemi adamlarına milliyet ya da bayrak ayrımı yapmaksızın yardım etmektedir (Alderton vd, 2004).

2.2.KİŞİLİK TİPLERİ

Gemi adamlarının yukarıda belirtilen zorluklarda çalıştığı düşünüldüğünde her kişilik tipindeki kişilerin bu şartlara uyum sağlayamayacağı yani gemilerde çalışamayacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada hangi kişilik tipinin gemilerde psikolojik dayanıklılık düzeyinin daha yüksek çıktığından hareketle gemide çalışmaya daha

uygun olabileceği değerlendirilen kişilik tipleri araştırılacaktır. Bu araştırmadan önce bu bölümde gemi adamlarını etkileyen unsurlardan biri olan kişilik tiplerine değinilecektir.

2.2.1. Kişilik ve Kişilik Tanımları

Çeşitli kaynaklar ve araştırmacılar kişiliği bazı kavramların etrafında açıklamışlardır. Bu açıklamalar aşağıdaki gibidir:

- Literatürdeki kişilik tanımlamalarının ortak özelliği kişisel farklılıkların vurgulanmasıdır. Bu bağlamda kişiliğin bir insanı diğer insanlardan ayıran özellik olduğu (İnanç ve Yerlikaya, 2012),
- Bir kişiyi diğerlerinden farklı kılan fiziksel, zihinsel ve duygusal yönlerinin bütünü olarak da tanımlandığı (Köknel, 1999),
- Kişilik, kalıtsal ve biyolojik yatkınlıkların, sosyal tecrübe ve çevre koşullarının dâhili ve harici etkenlere paralel gelişimsel bir süreç olduğu (İnanç ve Yerlikaya, 2012),
- Kültür bir toplumun hayat tarzıysa kişilik de kişinin hayat tarzı denildiği (Eroğlu, 2000) söylenebilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında kişilik, sosyal ve biyolojik farklılıkların vurgulandığı davranışlardaki tutarlılığın ve devamlılığın bileşimi olarak tanımlanabilmektedir.

2.2.2. Kişilik Özellikleri

Kişilik özellikleri; kişiler arasındaki farklılıklar olarak da görülmektedir. Bu farklılıklar zamana, sosyal çevreye, kültürel ve psikolojik etkileşimlere göre biçimlenmektedir. Aynı zamanda fiziki, zihinsel ya da duygusal bakımdan aralarında farklılıklar görülen kişilerin, bunların neticesinde durumları farklı şekillerde yorumladıkları görülmüş, bu farklılıkların ise kişiliğin temelini oluşturduğu düşünülmektedir (Durna, 2005).

2.2.3. Kişiliği Etkileyen Faktörler

Bireylerin gerçekleştirdiği eylemlerini oluşturan, sadece çevrelerinin ya da sadece kalıtımın ürünü değildir (Özgüven, 2005). İnsanların doğduğu andan itibaren biyolojik olarak sahip olduğu yatkınlıklar ve büyürken karşılaştığı çevresel faktörlerin etkisi ile şekillendirilmektedir (Atkinson ve diğ., 1995). Bu bağlamda kişiliği etkileyen faktörler olarak kalıtsal faktörler, çevresel faktörler, sosyokültürel faktörler, sosyal sınıf faktörleri, aile faktörü ve diğer faktörler sayılabilmektedir.

2.2.3.1. Kalıtımsal Faktörler

Kişiliğe etkisi olan faktörlerin en önemlilerinden birisi kalıtım olarak gösterilmiş olup, ifade olarak, kişinin anne-babadan gelen genetik yapı ile kişiye geçmesi olarak anlatılmıştır. Kişinin fiziki görünüşü, beden ve kas yapısı gibi özellikler anne ve babanın kalıtımsal olarak ilettiği özelliklerdir (Robbins ve Judge, 2012).

Kişilerin sahip olduğu saç rengi, göz rengi, burun yapısı gibi fizyolojik özellikler kişiliklerini göstermektedir. Örneğin; kahverengi gözlü bir kişi göz renginin mavi olmasını isterse lens takarak istediği göz rengini kullanabilir. Fakat bu kişi lensi çıkardığı zaman göz rengi tekrar kahverengi olacaktır. Ya da siyah saç rengi olan bir kişi saçını sarı renge boyatabilir. Fakat kişinin saçını uzadıkça tekrar saç rengi siyah olacaktır. Bütün bu fizyolojik faktörler geçmiş kuşaklardan şimdiki kuşaklara aktarılmaktadır. O yüzden bu faktörlerin değişmesi mümkün olmamaktadır (Littauer ve diğ., 2011). Ayrıca kişinin kilosu, boyu, ten rengi, gibi özellikleri kişinin diğer insanlar üzerindeki etkilerini ve bu etkiler neticesinde başka insanların kişiye nasıl davrandıkları da kişinin kişiliğini önemli ölçüde etkilemektedir (Özcan, 2011).

2.2.3.2. Çevresel Faktörler

Çevresel faktörlerden kişiyi en çok etkileyeni yaşadığı toplumun sosyal yapısıdır. Kişiler belli kültürel yapının ögesi olup hem kültürel yapıyı etkilemektedir hem de kültürel yapıdan etkilenmektedir. Kişilerin ilgi alanları ve idealleri kültürel yapıları içerisinde şekillenmektedir. Şekillenen ilgi ve idealler kişiliğin gelişiminde oldukça önemli rol almaktadır (Zel, 2001).

Aileler çocuklarına toplumsal değerleri ve toplumun kültür yapısını öğretmektedir. Çocuklarda öğrendikleri değerler ve kültüre uygun etkileşim ve eylemler geliştirmektedirler (Ertürk, 2010).

Kişiler gelecek planlamalarını, davranış kalıplarını, eğilimlerini ve ideallerini oluştururken etrafındaki yetişkinlerden örnek alabilmektedir. Bu yetişkinler sosyo-ekonomik durum ve değişik kişilik nitelikleri bakımından kendilerini örnek alan kişiler tarafından önemli bir kişilik faktörünü oluştururlar (Eroğlu, 2000).

2.2.3.3. Sosyokültürel Faktörler

Kişiliğin oluşumunu etkileyen faktörlerin üçüncüsü olarak sosyokültürel faktörler kabul edilmektedir. Kişi ait olduğu ailesi, toplum, ulus ve uygarlık toplumsal çevrenin etkisindedir.

Kişinin içerisinde bulunduğu toplumun bir üyesi olarak kabul görmesi, toplumsallaşma süreci olarak görülmekte ve içerisinde bulunduğu toplumun kurallarını benimseyerek belirli bir kültürel yapı içerisinde hareket etmesi beklenmektedir (Soysal, 2008). Kişinin içerisinde bulunduğu sosyokültürel yapı tarafından benimsenen kalıplaşmış davranışları sergilemesi ve toplumun bakış açısını bilerek hareket etmesi kişiliği şekillendirmektedir. Bu nedenle kişinin içerisinde yaşadığı sosyokültürel çevreyle etkili ve yeterli uyum sağlamanın oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır (Çetin ve Beceren, 2007).

Kişilere doğuştan gelen çoğu kişilik özellikleri öncelikle kişinin içinde yaşadığı toplumun değerlerini algılamaya başlamasıyla yavaş yavaş davranışlarına yansımaktadır. Bu nedenle kişilerin içerisinde buldukları sosyokültürel yapıdan kazandıkları öğrenimler, kişinin kişiliğini belirlemede önemli bir etkiye sahip olduğu söylenmektedir (Türkmen, 2013).

2.2.3.4.Sosyal Yapı/Sınıf Faktörleri

Kişiliğin oluşumunu etkileyen dördüncü faktör olan sosyal yapı/sınıf, kişilerin yaşam biçimi, tüketim alışkanlıkları, eğitim imkânları, düşünce ve eğilimlerini kapsamaktadır (Çetin ve Beceren, 2007). Bu nedenle bir kişinin kişiliğini anlayabilmek için geçmişte ve şu anda yer aldığı sosyal grupları/yapıları bilmek önem arz etmektedir. Çünkü kişilerin toplumsal yaşamda mensubu oldukları sosyal sınıflar ve içerisinde yer aldıkları alt kültürler de kişiliğin oluşmasında oldukça etkilidir (Türkmen, 2013). Kişilerin, içerisinde yer aldıkları sosyal yapı ve sosyal sınıf içerisinde ki diğer kişilerle etkileşim kurmaları kişiliğinin önemli bir parçasıdır. Kişinin çevresindeki kişiler, gruplar ve örgütler içerisindeki farklı sosyal sınıflara mensup kişilerle kurduğu etkileşime göre kişilikleri farklılık gösterebilmektedir (Kaşlı, 2009).

2.2.3.5.Aile Faktörü

Kişiliğin oluşumunu etkileyen beşinci faktör olarak kişinin yetiştiği aile ortamının oldukça önemli olduğu söylenmektedir. Aile ortamında, anne ve babaların davranışları örnek davranışlar olarak algılanır ve çocuk tarafından benimsenir. Çocuklar, bazı tutum ve davranışları, anne ve babalarını gözlemleyerek öğrenmektedir. Demokratik bir yapıya sahip olan anne babanın çocuklarının daha objektif düşündüğü, daha rasyonel davranışlar sergilediği ve çevresindeki insanlarla daha kolay ve iyi ilişkiler kurdukları tespit edilmiştir. Gemi adamlarının çalışma şartları düşünüldüğünde de bu davranışların anahtar tutumlar olacağı söylenebilmektedir. Kişiliğin gelişiminde ilk merkez olarak aile ortamı, sosyalleşme sürecinde

önemli bir etkidir. Anne ve babanın tutumu çocuğun zihinsel yapısının biçimlenmesinde önemli bir etken olduğu saptanmıştır (Özdemir ve diğ., 2012).

2.2.3.6. Diğer Faktörler

Kişiliğin oluşumunu etkileyen kalıtsal, coğrafi ve fiziki, sosyokültürel, sosyal sınıf/yapı ve aile faktörünün dışında kişiliğin şekillenmesinde etkili diğer faktörler; kitle iletişim araçları, doğum anı, kişilerin içinde yaşadıkları sosyal yapı ve sosyal sınıflardaki yetişkinlerin özellikleri, annenin gebelik aşamasında ve doğum sürecinde yaşadıkları, içinde buldukları ortamlar, gebelik sürecinde yaptırıldıkları ultrason sayısı şeklinde ifade edilmektedir. Özellikle gebelik sürecinde sakin ve huzurlu bir dönem geçiren annelerin bebekleri sakin ve kolay iletişim kurulabilen kişiler olduğu tespit edilmiştir (Türkmen, 2009).

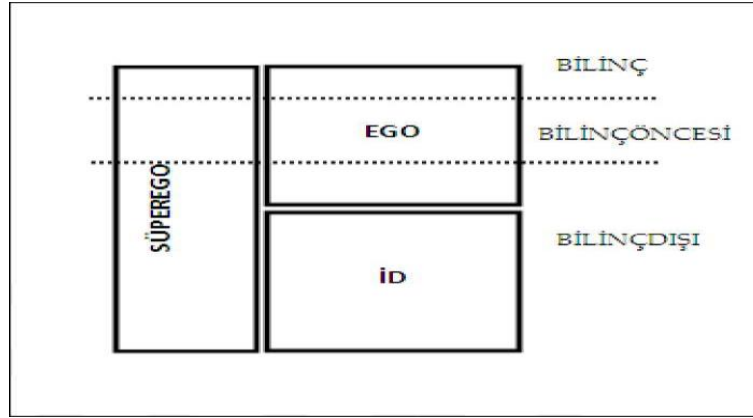
2.2.4. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yaklaşımlar

2.2.4.1. Sigmund Freud' un Kişilik Özelliği Yaklaşımı

Psikanaliz kuramını ortaya atan Freud'un görüşleri uygulamalı ve kuramsal olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Psikolojik hastalıkların tedavisi için serbest çağrışım yöntemini kullanmıştır. İnsan davranışlarının nedenlerini kuramsal teorilerle açıklamıştır (Bacanlı, 2005). Bu kuramsal teoriler insanların davranışlarının ve kişiliklerinin bilinç dışı güçler tarafından yönetildiklerini savunmuştur (İnanç ve Yerlikaya, 2012).

Kişilik, id, ego ve süper ego adı verilen etkileşim halinde olan ve davranışları yöneten sistemden meydana gelmektedir (Atkinson; Hilgard, 1995). İd, kişiliğin temelidir. İd, içgüdülerin kaynağıdır ve doğuştan gelmektedir. Saldırganlık duygusu idden kaynaklanmaktadır. Ego kişiliğin karar verme sistemidir. İdin isteklerini ertelemeye çalışır. Ego kişiliğin mantıklı akılcı bölümüdür. Süper ego kişiliğin ahlak kurallarını barındırır. Kişiliğin değer yargıları süper egodadır ve ideal benliktir (Bacanlı, 2005).

Bu yaklaşıma göre id ile davranışlarını düzenleyen kişiler saldırgan tavırlar sergilemektedir. Ego ile davranışlarını düzenleyen kişilerin ideal kişiler olduğu savunulmaktadır. Diğer yandan süper ego da toplumun kişinin toplumun kurallarını benimseyen tarafı olması sebebiyle davranışlarını süper egonun düzenlediği kişilerin mükemmeliyetçi kişiler olduğu söylenmektedir (Akyıldız, 2006).

Şekil 2.2. Sigmund Freud'a Ait Yapısal Kuram

2.2.4.2. Carl G. Jung Kişilik Özelliği Yaklaşımı

Sekiz kişilik tipine dayanan bir teori geliştiren bir psikiyatrist olan Carl Jung, Sigmund Freud'un bulguları ve çalışmalarından oldukça etkilenmiştir. Jung; düşünce, his, algı ve sezgi olmak üzere dört fonksiyon belirlemiş ve bunların etrafında Tablo 2.1'de gösterilen sekiz kişilik tipi oluşturmuştur.

Tablo 2.1. Carl Jung' un Sekiz Kişilik Tipi

Dışa Dönük Düşünme	Dünyayı karmaşık ve katı fikirlerle görmektedir. Bu kişiler genellikle matematik ve fen alanlarında çalışırlar.
İçe Dönük Düşünme	Dünyanın öznel ve yaratıcı bir şekilde nasıl çalıştığını görmektedirler. Genellikle bilim alanında da çalışırlar
Dışa Dönük Hissetme	Kararlarını olgusal, bilinen bilgilere dayandırmaktadır. Değerlendirmelerini sosyal değerler ve inançlar üzerine şekillendirmektedirler. Genellikle iş alanlarında ve siyasette çalışırlar.
İçe Dönük Hissetme	Duyularını hislere ve inançlara dayandırmaktadırlar. Genellikle sanat alanında çalışırlar.
Dışa Dönük Algılama	Dünyayı gözlemleyip, gerçeği yorumlayıp ve sonuçlandırmaktadırlar. Genellikle gurme veya eleştirmen olarak çalışırlar.
İçe Dönük Algılama	İç düşünceye önem verirler ve genellikle sanat alanında çalışırlar.
Dışa Dönük Sezgi	Nesnelerin anlamlarını, duygular yerine gerçeklere dayandırır. Duygularından kaçınırlar. Genellikle mucitlerdir.
İçe Dönük Sezgi	İç arzularına odaklanırlar. Öznel fikirlere sıcak bakmaktadırlar. Genellikle sanatçı veya din adamları olarak çalışırlar.

2.2.4.3. Eric Fromm'un Kişilik Özelliği Yaklaşımı

Eric Fromm'a göre kişilik 2 ana beklenti olarak tanımladığı özgür olma ve ait olma ihtiyacına göre şekillenmektedir. Fromm'a göre güven duygusu arayan insanlar üretken bir yaşam kuramadıklarında özgür olma düşüncesini bu duyguya feda edecektir. Özgürlüğün güven ve mutluluk getirmediği düşüncesiyle özgürlüğünden vazgeçecektir. Totaliter rejimler bu duruma örnektir (Yanbastı, 1990). Kişiler, toplumsal ve kişisel yaşama sürecinde yalnızlık duygusuna kapılarak kaygı yaşarlar. İnsanları bu durumdan arındıracak yollar ise sevgi, hükmetme, ortadan kaldırma, itaat, köleleşme ya da yumuşak başlılıktır (Köknel, 1999).

Fromm'a göre kişiler toplum için var olan sosyal varlıklardır. Bu yaklaşımda kişilik insanlarla ilişkiler ve nesnelere ilişkilere dayanılarak açıklanmaktadır. Kişilerin Freudçu içgüdülerini yüceltebildiği veya süblime edebildiği oranda hayata uyum sağladığını ve mutlu olabildiğini belirtir. Toplumda yer alan ve sevgi dolu, üreten bir kişinin ruh hali de sağlamdır ve biogenetik kanunlara daha az önem veren Fromm, kültürel kalıtım kavramını vurgulamaktadır. Herhangi bir dönem içinde kişi davranışları içerisinde yer aldığı kültürün etkisinde kaldığını belirtmektedir (Yanbastı, 1990).

2.2.4.4. Raymond Bernard Cattell'in Kişilik Kuramı

Raymond Bernard kişiliğin yaş dönemlerini takip ederek oluştuğuna ve kişiliğin şekillenmesinde etkili olan çevre faktörleri içerisinde en önemlisinin aile faktörünün olduğuna vurgu yapmaktadır (Yaman ve Salma, 2012). Kişilerin kişiliğini tanımlamak için 16 kişilik faktörünün gerekli olduğunu saptamıştır (Harlak, 2017). Kişiliğin meslek gruplarında kullanılabileceği öngörülmektedir. Örnek olarak bir danışmanın bir müşterinin kişilik profili hakkında genel bir görüş sunması ve bir kişisel danışmanlık planına rehberlik etmesi için kullanılabileceği söylenmektedir. Ayrıca yönetim potansiyelini değerlendirmek, liderlik gelişimini ve yönetici koçluğunu kolaylaştırmak, kişiyi ve çiftlerin danışmanlığını tamamlamak ve kariyer ve mesleki danışmanlık bilgilerini bildirmenin bir yolu olarak da göstermektedir (Deprey ve Oti, 2011).

2.2.4.5. Leonard Horowitz ve Lynn Alden'in Kişilik Kuramı

Leonard Horowitz ve Lynn Alden kişilerin kişilik tiplerinde oluşan farklılıkları belirlemek için çalışmalarını kişiler arası davranış biçimleriyle eşleştirmiş ve kişilerin ilişkilerinde meydana

gelebilecek veya sorun oluşturabilecek davranış tiplerini Tablo 2.2’de gösterilen sekiz farklı kişilik tipi ile ilişkilendirmişlerdir (Acton ve Revelle, 2002; Türkmen, 2013).

Tablo 2.2. Leonard Horowitz ve Lynn Alden’in Kişilik Tipleri

Kişilik Tipi	Özellikler
Baskın Kişilik	Bağımsız, diğer bireylere karşı hükmedici ve sınırlı bir biçimde davranırlar.
Kinci Kişilik	Diğer bireylerle aşırı derecede bir kavga içerisindedirler.
Soğuk Kişilik	Diğer kişilere yakın hissetmede güçlük çekmektedirler.
İçedönük Kişilik	Diğer kişilerle ortak gruplara katılmada ve sosyalleşmede güçlük yaşamaktadırlar.
Kendine Güvensiz Kişilik	Düşüncelerini diğer kişilere aktarmada veya iddialarını kanıtlamada büyük sorunlar yaşamaktadırlar.
Kullanılmaya Yatkın Kişilik	Diğer kişilere kendisinden çok fazla yararlanmasına müsaade eden davranışlar sergilemektedirler.
Fedakâr Kişilik	Diğer kişilerin istek ve ihtiyaçlarını kendi istek ve ihtiyaçlarından daha çok önemsemektedirler.
Dışa dönük Kişilik	Genellikle enerjik, hevesli, girişken ve iyimserdirler.

2.2.5.Kişilik Tipleri

Kişilik tipleri, kişilerin neleri hangi sebeplerden dolayı yaptıklarını kavramaya yardımcı olan, kişilerin neler yapıp neler yapamayacaklarını analiz eden ve bilgi işleme aşamasında kişilerin kendilerine özgü kararlarını doğal eğilimleri sayesinde anlamaya yarayan bir sistemdir (Balkıs, 2003).

2.2.5.1.Paul Costa ve Robert McCrae: Beş Faktör Kişilik Modeli

Somer ve Goldberg (1999) tarafından, kişilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik olarak Beş Faktör Envanteri (5FKE) Geliştirilmiştir. Daha sonra Costa ve McCrae tarafından bu envanter üzerinde çalışmalar yapılarak beş faktör kişilik kuramı geliştirilmiştir. “Beş Faktör Kişilik Kuramı” kişilik özelliklerinin tüm yönlerini içeren ve bunları geniş bir kapsamda ele alan bir kuram niteliğindedir (McCrae ve Costa, 2006). Beş Faktör Kişilik Kuramı, evrensel olarak kabul görmüş ve eksiksiz tüm kişilik özelliklerinde, gözlemlere dayalı halde beş temel boyutta sınıflandırmakta olduğu savunulmaktadır. Bu modelde bulunan beş temel kişilik tipi dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevrotilik ve gelişime açıklık maddeleri ile sıralanabilmektedir (Demirci ve diğ., 2009).

Literatürde son dönemde uzmanlar tarafından yapılan çalışmalar incelendiğinde beş faktör kişilik modelinin kabul gördüğü görülmüştür. Bu kapsamda bu çalışmada gemi adamlarının kişilik tiplerinin belirlenmesi kısmında bu modelden faydalanılmıştır.

Aşağıda bu modelde yer alan beş kişilik tipi kısaca açıklanmıştır;

Dışadönüklük: Dışadönük kişilik yapısı olanlar, insanlar içinde bulunmaktan memnun, enerji dolu ve sürekli olarak pozitif düşünen, heyecana yönelik fırsatlara ‘evet’ diyebilen, hareketli ve istekli kişilerden meydana gelmektedir. Ayrıca kalabalık ortamları, toplantıları, grup içinde konuşmayı ve dikkat çekmeyi severler, kendilerini ifade edebilir, başkalarına karşı sıcak kanlı ve sevecendirler (McCrae, Costa, 2000; Loveland, 2004). Çalışmalar dışadönük özelliği fazla kişilerin, risk almayı ve heyecanı seven; hızlı yürüyen ve sportif faaliyetlerden hoşlanan, harekete geçmeyi ve geçirmeyi seven kişiler olduklarını göstermiştir.

Bu kişilik tipinin özellikle kolay iletişim kurabilmesi ve heyecanı seven kişiler olması sebebiyle gemilerde çalışmaya daha uygun olabileceği değerlendirilmektedir.

Uyumluluk: Uyumluluk boyutunda, yüksek puan alan kişiler yardımsever, güvenilir, şefkatli ve iş birliğini rekabete tercih eden kişiler oluşturmaktadır. Ayrıca uyumlu kişiler kavgadan kaçınırlar ve stresli ortamlarda daha rahat çalışabildikleri yapılan araştırmalarda çıkan sonuçlardır. (Burger, 2006).

Bu kişilik tipinde gemilerde çalışan gemi adamları için önemli bir özellik olan uyum ve takım çalışması vurgulanmaktadır. Bu sebeple gemilerde çalışmaya uygun olacağı değerlendirilmekle beraber bu kişilerin şefkat yönlerinin de ağır basmasından dolayı aileden uzak kalmaları kısmında zorluk yaşayabileceği tereddütleri de düşünülmektedir. Yapılan araştırma sonucunda bu konu tekrar değerlendirilecektir.

Sorumluluk: Sorumluluk boyutunda, faktörlerin ilerletici yönleri başarı ihtiyaçlarını ve çalışma azminde seyredilmektedir. Sorumluluğa sahip kişiler amacı olan, iradesi sağlam ve istikrarlı kişilerdir (Sudak ve Zehir, 2013). Sorumluluk boyutu az olan kişiler ise, dikkat eksikliği çeken, kolay vazgeçen ve nispeten güvenilmez kişiler olarak görülmüştür (Burger, 2006).

Sorumluluk boyutu gemi adamlarının önemli etkenlerden birisidir. Aksi durumda kötü

sonuçlara sebep olabilecek kazalar kaçınılmaz olacaktır. Ancak bu kişilik tipindeki kişilerin sadece sorumluluk duygusuyla hareket etmesi gemi adamları için salt yeterli olmayacağı değerlendirilmektedir. Bu duygunun optimize seviyede olmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Nevrotiklik: Nevrotiklik düzeyleri yüksek olan kişilerde endişe, güven, öfke, alınganlık özellikleri görülmektedir. Nevrotiklik düzeyleri düşük kişiler ise rahat, duygusal açıdan dengede, strese karşı soğukkanlı, zor öfkelenme durumları ve olumlu duygulara meyilli olarak görülmektedir (Costa ve McCrae, 1995; Somer ve diğ., 2002)

Gelişime Açıklık: Gelişime açık olan kişiler, hayal gücü kuvvetli ve yaratıcılıkları yüksek, eğlenceli ve üretken olarak görülmektedir. Estetik algılara ve entelektüel eğilimlere önem vermektedirler (Friedman ve Schustack, 1999). Gelişime açıklığı yüksek kişiler üretken, sanatçı, icatçı, yenilikçi ve düşünceli kişiler olarak tanımlanan ancak analitik düşünme ve ilgi alanları düşük kişiler olarak ifade edilmektedir.

2.2.5.2. Friedman ve Rosenmann A Tipi ve B Tipi Kişilik Modeli

1974 Yılında yaptıkları çalışmaları sonucu kişiliği, A ve B olmak üzere iki tip olarak açıklamışlardır. Bu tiplerin özellikleri ise aşağıda listelenmiştir.

Tablo 2.3. A Tipi ve B Tipi Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

A TİPİ KİŞİLİK	B TİPİ KİŞİLİK
Kendilerine vakit ayıramaz ve boş zamanlarda işini kafasına takar.	Kendine boş zaman ayırabilir ve suçlu hissetmez.
Aynı anda çok işi yapmaya çalışır.	Tek seferde bir işe odaklanmaktadır.
Sabırsızdır.	Arada bir sabırsızdır.
Hızlı öfkelenebilir.	Kolayca öfkelenmez
Kendini hep bir baskı altında hisseder.	Kendini sık sık baskı altında hissetmez.
Sayılarla karşı takıntılıdır ve başarıyı niceliksel değerlerle ölçmeye eğilimlidir.	

Kaynak: Buchanan, D ve A. Huczynski. (1997). Organizational Behaviour, An Introductory Text. 3. Prentice Hall International, UK. And Luthans, F. (2010). Organizational Behaviour, An Evidence Based Approach, Mcgrow Hill, 12. N. Y.

Yukarıda yer verilmiş olan kişilik tiplerinin stres faktörlerinin farklı olduğu saptanmıştır. Aktaş'ın (2001) üst düzey yöneticilerin stresi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine yapmış olduğu araştırmada, 83 kişilik bir örneklem grubunun %54'ünün orta düzey, %45'inin ise yüksek düzey stres bulgularına rastlanılmıştır. Bu stres altındaki

örneklem grubunun 68 (%81,92)' inin ise A tipi kişilik sahibi saptanmıştır.

2.2.5.3. Kretschmer'in Kişilik Tipi

Kretschmer, insanları fizyolojik yapılarına göre kafa, yüz ve beden ölçülerinden yola çıkarak 3 boyuta ayırmaktadır. Bunlar: astenik tipler, atletik tipler ve piknik tiplerdir (Baymur, 2006).

Atletik tiplerin boyları orta bedenlerin üstünde, kol ve bacak boyları uzun, kasları ise gelişmiş olduğu belirtilmektedir. Saçlar ve kıllar bol ve serttir (Köknel, 2005). Zihinsel özellikleri olarak; topluluğu, insanlarla hoş sohbet etmeyi seven, etrafındakilerin neşe ve kederlerini paylaşan kişiler olduğu belirtilmektedir (Baymur, 2006).

Astenik tip orta ve ortadan biraz uzun boylu olurlar. Ciltleri kuru, omuzları dar, göğüs kafesleri yassıdır ve bu tipe sahip olanların bir kısmı çok güçsüz olmakla beraber, bazıları da çok güçlü bir enerjiye sahiplerdir (Erdem, 1968). Zihinsel özellikleri ise; Soğukkanlı, inatçı, alıngan, içe dönük, yalnızlığı seven, duygularını pek belli etmeyen kişiler olmaktadır. Çekingendir, soyut etkinliklere daha meyillidir, gururludur, güçlü bir dikkat toplama yeteneğine sahip kişilerdir.

Piknik tip, orta boylu, kafatası, karnı ve göğüs kafesi enine gelişmiştir. Ağır bir görünümü ve dolgun bir yüzü olmakla beraber kasları yumuşak ve yağlanma eğilimi göstermektedir (Erdem, 1968). Zihinsel özellikleri olarak; dış dünyaya açık, çok toplumcu, yaşamayı sever, realist düşünceye sahip, sıcak dostluklar kurabilen ve sempatik kişiler oldukları belirtilmektedir (Zel, 2001).

2.2.5.4. Myers-Briggs Tipi Kişilik Modeli

Myers-Briggs Tipi Gösterge (Myers-Briggs Indicator); Robbins'e göre (2012); dünyada en çok kullanılan kişilik değerlendirme araçlarından birisidir. Bu kişiliği dışa dönük ya da içe dönük, algısal ya da sezgisel, düşünen ya da hissedilen, yargılayan ya da kabul eden olarak kategorize edilmesini kapsar.

Şekil 2.3. Myers- Briggs Kişilik Tip Belirleme Envanteri

Myers tipi kişilik modeli dört ana başlıkta açıklanmıştır. Bunlar;

Dışa Dönük ya da İçe Dönük: Dikkati odaklama boyutu, kişinin yaşam enerjisini nereye yönlendirme eğiliminde olduğunu göstermektedir (Silver, 1998).

Algısal ya da Sezgisel: Bilgi edinme boyutu ile kişilerin bilgileri hangi yollar ile edinme eğilimlerinde oldukları görülmektedir. Algısal tipteki kişilerde bilgi ufak parçalara bölünerek ayrıntılara önem verilmektedir. İlk olarak bilgiyi parçalarına ayırmaya sonra ise parçadan bütüne gitmeye meyilli oldukları vurgulanmaktadır (Quenk, 2000).

Düşünen ya da Hisseden: Düşünen sınıftaki kişiler karşılarına çıkan sorunlara karşı düşünce ve mantık ile hareket ederken hissedен sınıfındakiler ise değer ve duygulara göre hareket etmekte oldukları belirtilmektedir (Robbins, 2012).

Yargılayan ya da Kabul Eden: Yargılayan kişilik tipindeki kişiler hemen karar vermeyi tercih ederler. Kabul eden kişilik tipindeki kişiler ise karar vermeden önce bilgi edinmeye devam etmeyi seçen kişiler oldukları belirtilmektedir (Myers ve Myers, 1997).

2.3.PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK

2.3.1.Psikolojik Dayanıklılık Kavramının Ortaya Çıkışı

Literatüre bakıldığı zaman “psikolojik dayanıklılık” kavramı için ortak bir tanımlama yapılamadığı görülmektedir. Yapılan farklı tanımlamalarda genel olarak bahsi geçen ortak

noktalar zorlu yaşam koşullarına uyum sağlama ve başa çıkabilme gibi unsurlardır. Bu nedenle psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında kişinin zorlu yaşamına uyum sağlamasından veya onunla etkili bir biçimde başa çıkabilmesinden bahsedilmektedir (Altundağ, 2013).

2.3.2. Psikolojik Dayanıklılık ve Pozitif Psikoloji

Kişilerin mutlu olabilmeleri için kendi hayatlarındaki etkilerini büyütmek, gelişimin kendilerinin dışından değil de kendilerinden başladığını fark edip uygulamaya geçmesine yönelik tutumları açıklamak üzere son zamanlarda psikolojinin önemli alanlarından biri olarak pozitif psikoloji ortaya çıkmıştır. Günümüzde pozitif psikolojinin çalıştığı konular; mutluluk, umut, iyimserlik, bağışlayıcılık, iyilik durumu, öznel iyi olma hali olarak sıralanmaktadır. Bu konuların dışında bir diğer önemli konu da psikolojik dayanıklılık olarak belirtilmektedir (Tümlü ve Recepoğlu, 2013).

Shaikh ve Kauppi (2010) göre psikolojik dayanıklılık kavramıyla ilgili açıklamaların özellikle olumlu psikoloji akımı çerçevesinde ve sosyoloji ile sosyal araştırmalar çerçevesinde üretilenler olmak üzere iki grupta toplanabileceğini ifade etmişlerdir. Olumlu psikoloji kapsamında yapılan açıklamalarda dayanıklılık kavramı, planlı hareket etme, kararlı olma, öz disipline sahip olma, kendisiyle barışık olma ve yaşamın bir anlamı olduğuna dair inanç gibi birbirleriyle bağlantılı bir kişilik özelliği, yetersiz sosyo-ekonomik durum, risk durumlarında kişinin uyumu, olumlu sonuçlara ulaşma yeteneği, bilişsel işlevlerin aktifliği, aile bağlarının sağlamlığı, olumlu biyolojik faktörlerin varlığı çerçevesinde değerlendirdikleri dikkat çekmektedir. Sosyal araştırmalar kapsamında yapılan açıklamalar ise benzer şekilde dayanıklılığı, yaşanan travma ya da zorluklardan sonra toparlanabilmeyi sağlayan yetkin bir fonksiyon olarak açıklamaktadır. Buna göre sosyal bilimciler psikolojik dayanıklılığı;

(1) kişinin hedefine uygun özerk ve yaratıcı seçimler yapabilmesi ve bu seçimleri güçlükler karşısında da uygulayabilme isteği ve yeteneği,

(2) kişinin varlığını sürdürebilmek için toplumsal olarak kabul edilebilir fiillerde bulunabilmesi şeklinde iki temel yaklaşım altında değerlendirmektedirler (Batan, 2016).

2.3.3. Psikolojik Dayanıklılık Tanımı

Literatüre bakıldığında psikolojik dayanıklılıkla ilgili farklı bakış açılarıyla tanımlamalar bulunmasına rağmen, birçoğu bir teoriye dayanmamaktadır. Genellikle ampirik bulgularla bir

sonuca varılmakta olduğu saptanmıştır. Birçok farklılıklarla ele alınan tanımlamaların bazıları kişisel ya da ailesel niteliklerden bahsederken, bazıları ise bu kavramın işleyişini, süreçlerini veya sonuçlarını ele almaktadır. Masten ve Reed'e (2002) göre psikolojik dayanıklılık kişilerin karşılaşacağı psikolojik rahatsızlık açısından bir risk olarak görülse de koruyucu faktörler, süreç ve mekanizmalar psikolojik dayanıklılık için iyi bir sonuç olarak da nitelendirilebilmektedir (Basım, Çetin, 2011).

Masten ve Reed'e (2002) üç grup dayanıklılık olgusundan söz etmektedirler. İlk olgu; zorluklara rağmen bu durumu aşan ve beklenilenin aksine iyi bir gelişme gösteren kişilerin uyumlarını sağlayan kendilerinde mevcut olan özellik ya da yeteneğe sahip oldukları inanç için kullanılmaktadır. İkinci temel olgu; stresli yaşam olaylarında kişinin uyum hızına işaret etmektedir. Burada bahsedilen stres, bazı çalışmalarda boşanma, ailede çatışma gibi temel bir stres faktörüyken, diğer çalışmalarda yakın zamanda meydana gelen fazla ya da farklı stres faktörlerinin incelenmesi olmaktadır. Üçüncü olgu ise travmayla ilgilidir. Bu konuyla ilgili araştırmalar travmanın (anne, baba ya da kardeş ölümü gibi) atlatılmasında yardımcı olan kişisel özellikler ve farklılıkları inceleyen çalışmalardır. Kişilerin yaşamındaki streslerden etkilenmeleri çok normaldir. Fakat burada önemli olan o stresle nasıl baş edilmesi gerektiğini bilmektir (Gökmen, 2009).

Garmezzy (1991)'e göre, psikolojik dayanıklılığı herhangi bir stres durumu ile karşılaştıktan sonra kişinin bu stres ile baş ederek eski haline dönebilme gücüdür. Rutter (2006) tarafından da psikolojik dayanıklılık için interaktif bir kavram olduğu ifade edilmiştir (Tümlü, 2012).

Masten ve ark. (1998) göre psikolojik dayanıklılık, risk altındayken iç ve dış dengeyi kurmak, yine bu zor durumlarda daha fazla güçlenip sıkıntıdan kurtulma halidir. Kişinin bu güçlü durumdayken hem kendisini düzeltmesi hem de hayatını daha iyi idame ettirebilmesi psikolojik dayanıklılık ile mümkündür. Psikolojik dayanıklılığın yüksek olması zor durumlarda kendilerini daha çok geliştirerek sıkıntılardan kurtulmaya sebep olabilir, düşük olma durumunda ise hayattan uzaklaşmayı tercih edebilirler. Sıkıntılı zamanlarda kişinin güçlü kalması kişideki travmatik olayların sonrasında değişime uyum gösterebilmesini sağlayan bir özelliktir. Kararımak ve diğ. (2013)'ne göre, kişinin hayatındaki zorluklarla mücadele ederek günlük hayatına devam etmesi ve bu zorlukların kişinin daha güçlü olmasını sağladığından psikolojik dayanıklılığın öneminden bahsetmektedirler (Şahin, 2015).

Masten'e (2002) göre, psikolojik dayanıklılığın kişinin gelişim sürecinde risk oluşturan durumlara (örn: sosyo-ekonomik durum, travma) rağmen uyum yeteneğine sahip olması ve olumlu gelişim sonuçlar ortaya koymasıyla ilgili olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Masten araştırmalarında iki farklı yaklaşımın kullanıldığından bahseder. Bunlardan ilki değişken odaklı (etkileşimsel) ki burada risk faktörlerinin ya da kişinin sahip olduğu özelliklerin sonuca olan katkısını nedensel modeller ile açıklanmaktadır. Diğeri ise kişi odaklı yaklaşımdır. Bu yaklaşımda ise farklı özellikler gösteren kişilerin aynı zamanda ya da belirli bir süre içinde dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi, farklılaşma ve nedenlerinin incelenmesidir.

Wagnild ve Young'a (1993) göre ise dayanıklılık, kişisel yeterliliğin içinde olan özgüven, kararlılık, bağımsızlık, yenilmezlik, beceriklilik, azim özelliklerinden ve uyum, esneklik ve sağlıklı benlik algısı ile yaşamı kabul eden iki boyuttan oluştuğunu ifade etmişlerdir. Literatürde bazı araştırmacılar tarafından kişinin, sosyal çevresiyle geliştirdiği olumlu ilişkiler ve inanç ile değerlerine bağlı olmasının olumsuz bir durumla karşılaştığında aşması için yardımcı etkenlerden olduğu ve kişinin psikolojik dayanıklılık için özel yeteneklere sahip olmasının gerekmediği normal kişilerinde eğitilerek dayanıklı olabileceği görüşünü savunulmaktadır (Ataş, 2015).

Rew ve arkadaşları (2001) tarafından ve daha sonra Tugade ve Frederickson (2004) tarafından yapılan araştırmalarda psikolojik dayanıklılık kişilerin stres durumlarında verdikleri reaksiyon olarak kullanılmışlardır. Rutter'a (2006) göre psikolojik dayanıklılık kişilerin yaşantılarındaki zorlanmaların sonucunda kazandıkları tecrübelerle oluşan olumlu sonuçların birleşimi şeklinde tanımlamıştır. Yapılan açıklamalar kişilerin zorlu durumlarda verdiği tepkiler ve bunların sonucunda elde ettikleri sonuçlar olarak dayanıklılık tanımlanmıştır. Murphy'e (1987) göre psikolojik dayanıklılık, travma sonrasında kendini toparlama süreci, zorlu yaşantıların ardından çevreye uyum göstererek geleceğe yönelik olumlu beklentilerin ve umudun olduğu bir kavramdır. Beauvais ve Oettig'e (1999) göre psikolojik dayanıklılık kişinin zorlu durumları tolere etmesi, uyum göstermesi ve birdenbire ortaya çıkabilecek olumsuzlukların üstesinden gelebilme olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlamayla kişinin zorlu durumlarda esnek olabilme becerisine dikkat çekmişlerdir. Fraser, Richman ve Galinsky (1999) ise psikolojik dayanıklılık kavramıyla ilgili yapılan tanımlardaki ortak noktalardan bir tanımla, psikolojik dayanıklılığın kişinin kişilik özellikleri ile çevresel faktörlerin etkileşim sonucu olarak tanımlamışlardır. Kişilerin yaşamlarındaki zorluklara karşı verdikleri mücadeleyle birlikte yine aynı zorluklar

karşısında olumsuz tepki göstermeyerek konunun üzerine gitmeleri ve bunun sonucunda göstermiş oldukları uyum ancak psikolojik dayanıklılıkla açıklanabilir. Bu denge halinin olabilmesi ise ancak kişinin hayatına umutla bakabilmesi ve iyi olmasıyla ilgilidir. Kitano ve Lewis' e (2005) göre çocuk ve gençlerin yaşadığı güçlüklerin ardından başarılı olarak yaşadıkları sosyal değişimdir. Heller'e (1999) göre dayanıklılık, riskli durumlara karşı çıkabilmek ve bununla birlikte koruyucu faktörlere uyum gerekmektedir ve bu 'dayanıklılık yörüngesi' olarak tanımlanmaktadır. Kişiler günlük yaşantısında ve gelecekte birçok farklı sonuçlu olumsuzluklarla karşılaşacak ve psikolojik dayanıklılık bu süreçte olumsuzluklara karşı başarılı bir şekilde başa çıkmayı içerir. Clauss ve diğ. (2006) tarafından psikolojik dayanıklılık zor durumlara karşı başa çıkma mekanizmaları, koruyucu faktörler ve kişinin güçlü yönleriyle hareket etmeyi bilmesi olarak aktarılmaktadır (Aktaş, 2016).

Psikolojik dayanıklılık, kişinin yaptığı işe kendisini adanması, değişimlere açık olması ve olayların kontrolünün elinde olduğuna dair inanç sahip olmasıdır. Önceden de bahsedildiği üzere psikolojik dayanıklılık, esnekliğe işaret etmektedir. Terzi'nin (2005) aktarımına göre bu esneklik kişinin fiziksel ve psikolojik zorlukların etkisinden hızlıca kurtulmaları ve yeniden eski gücüne kavuşabilmelerini sağlamaktadır. Yapılan tanımlamalara bakıldığında zaman psikolojik dayanıklılığın evrensel bir tanımının olmadığı dikkat çekmektedir. Fakat tanımlardaki ortak noktalar; psikolojik dayanıklılığın dinamik bir süreç olduğu ve zorlu yaşam koşulları ile aktif olarak baş edebilmeyi ve sağlıklı bir uyum göstermeyi içeren süreç olmasıdır. Kişide psikolojik dayanıklılığın ortaya çıkması için, yaşamında zorluk, stres ya da bir riskle karşılaşması gerekmektedir. Gizir'e (2006) göre herhangi zorlayıcı bir olay yaşamamış olan fakat başarıya ulaşmış kişiler 'dayanıklı' değil, 'başarılı' ya da 'yeterli' olarak nitelendirilmektedir (Karataş, 2016).

Kişi, günlük yaşantısında birçok farklı duygu durumu yaşamaktadır, ayrıca birçok da başa çıkması gereken güç durumlara maruz kalmaktadır. Bunlar kimi zaman yakın birinin kaybı, hastalık, doğal afet ya da travmatik olmaktadır. Bu olayların doğrultusunda kişiden kişiye farklılık gösteren reaksiyon ve davranışlar mevcuttur. Psikolojik iyi oluş sürecinde kişi, yaşadığı stres zamanında daha çok çözüm odaklı, uyumu sağlayan davranışlar gösterebilmelidir. Burada önemli olan kişi başına gelen bir olayı anlamlandırırken yorumlamaları ve baş etme sırasındaki eylemleridir. Kişilerin bir olaya karşı vereceği tepki çeşidinin fazlalığı ile olaylarla başa çıkması doğru orantılıdır. Böylelikle kişinin uyumu

bozulmayacağından kendini toplama gücüne de sahip olacaktır. Bu güç kişinin sahip olduğu özelliklerini değerlendirmesine ve bu doğrultuda hareket etmesine bağlıdır. Masten ve diğ. (1990) aktarımına göre, psikolojik dayanıklılık yüzleşilen realite karşısında algılanarak fark edilen, öğrenilen ve gelişimsel süreci kapsayan bir kavramdır (Karataş, 2016).

Psikolojik dayanıklılıkla ilgili daha geniş tanımlamalara baktığımızda ekolojik modellerle açıklamalar karşımıza çıkmaktadır. Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında kişisel, ailesel, toplumsal-kültürel yapıların penceresinde açıklanması gerektiğini ifade edilmektedir (Gül, 2016).

Kişiyi güçlendiren nitelikler psikolojik dayanıklılık kavramının da nitelikleridir. Psikolojik iyi oluş kavramını gerçekleştirebilmek adına kişi tam bir faaliyette bulunabilmek için kapasite ve kabiliyetlerini iyileştirmesi gerekmektedir. Bu kapasite ve kabiliyet iyileştirme ise kişinin kendini kabul, çevresi ile sağlıklı ilişkiler içinde olabilmek, özerklik, yeterlilik, yaşama anlam yükleyebilme ve bunun gibi unsurları kapsamaktadır. Toplumun bir üyesi olan insan, bazı zamanlarda günlük yaşantısında, bütünlüğünü ve uyumunu bozabilen durumlarla karşılaşmaktadır. Bir yakının kaybı, işten ayrılma, hayati risk taşıyan hastalığa sahip olma, saldırıya uğrama gibi durumlar kişide kalıcı izler bırakarak oldukça yoğun duygular yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Bu negatif durumlardan sıyrılabilme ancak yeni duruma uyum sağlamakla mümkündür. Uyum gösterilmede başlıca unsur olan psikolojik dayanıklılık, belirsizlik ve negatif durumlarla baş etme ve üstesinden gelme kabiliyeti olarak belirtilmektedir (Ergenç, 2016).

Yapılan açıklamalar doğrultusunda değerlendirildiğinde psikolojik dayanıklılığın gerekliliği için kişilerin yaşamlarında bulunması gereken stres hali, zor şartlar, bedensel zorluklar ve psikolojik baskı gibi unsurlar gemi adamlarının yaşamlarında her daim bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın gemi adamlarının psikolojik dayanıklılıkları ile ilgili olmasının iyi bir yaklaşım olacağı değerlendirilmektedir.

2.3.4. Psikolojik Dayanıklılığın Boyutları

Kişilerde olayları kontrol etme, hayata karşı bir bağlılığın varlığı ve sonuçlara etki etme anlamında kendine güven, kişinin hayatındaki değişimlere ve mücadelelere açıklıkla yaklaşmasını ifade etmektedir (Durak, 2002). Bununla birlikte sayılan niteliklerden her biri birebir psikolojik açıdan dayanıklılığı açıklamak için yeterli değildir. Psikolojik dayanıklılık,

hadiselerin gidişini yönlendirme gayretini, hadiselerin ne ve nasıl olduğu bilgisini ve bunlarla birlikte kişinin gelişimine katkıda bulunacak olan var olan durumdan yeni bir şeyler öğrenme çabasının bütününe kapsamaktadır (Kobasa ve diğ., 1981).

2.3.4.1.Kontrol

Kontrolün kişinin belirlediği sonuçlara ulaşmak için yaşadıklarını ne ölçüde etkileyebildiği ile ilgili olduğu ifade edilmektedir. (Azeem, 2010). Psikolojik dayanıklılığın bir boyutu olarak ise kişinin yaşadığı hadiselerin ne kadarını yönetebileceğine dair inancını ifade etmektedir (Eschleman ve diğ., 2010). Kişi, kendi konumuna ve ortamına etki edebileceği, istenilen sonuçları belirleyebileceği inancıyla tutumlarını sergilemektedir. Bundan dolayı hayatının kontrolüne sahip kişilerin hem çevrelerini etkileyebilecekleri hem de hadiselerden etkilenmek yerine hadiseleri etkileyebileceklerine dair kuvvetli bir inanca sahip olduğu ifade edilmektedir (Durak, 2002).

2.3.4.2.Kendini Adama

Psikolojik dayanıklılığın bir başka boyutu olan kendini adama, kişilerin durumlar, hadiseler ve insanlara dair anlam yüklemelerine yol açan, katılım ve genel bir amaç hissi olarak açıklanıp (Weick, 1984), kişinin sorumluluklarını kendini adamasını ifade etmektedir (Azeem, 2010). Kendini adama, kişinin ailesi, arkadaşları ve işi gibi alanlara bağlılık düzeyi olup, amaç hissi ve stresli hadiselerde yardımcı olunabilecek ilişkilerin varlığıyla noktalanmaktadır (Eschleman ve diğ., 2010).

2.3.4.3.Meydan Okuma

Meydan okuma, hayat içindeki durumlara ve kişinin bunlara tepkisini kapsamakla beraber, gelişimin ve değişimin feraha karşı olması yerine gelişmek için bir fırsat olduğuna ilişkin inanç durumudur. Dolayısıyla meydan okuma, hadiseleri krizlerde ziyade, aksine fırsatlar olarak ifade etmektedir (Weick, 1984).

Meydan okuma, bu durumlarla karşılaşan kişilerin sonuçları olumlu değerlendirmesi ile genelde güç koşulları krizler yerine üstesinden gelinebilecek sorunlar olarak anlaşılması boyutunu da belirtmektedir. Psikolojik dayanıklılığın bu boyutu yararlıdır çünkü kişinin esneklik becerisi ve var olan stresli hallere uyum gösterme becerisine yardımcı olur. Örneğin,

iş yerinde bir değişiklik olduğunda bir kişi bu durumu tehdit edici, istenmeyen bir hal olarak algılamasına karşın, diğer kişi bu durumu açılım yapmak adına bir fırsat olarak görülmektedir (Eschleman ve diğ., 2010).

2.3.5.Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler

Psikolojik dayanıklılık; stres yaratan durumlara dayanırken, hem olumsuz ruh halinin süreklilik kazanmamasına ilişkin toparlama gücünü sağlayacak özellikler, hem de psikolojik açıdan sağlıklı kalabilme konusundaki yeterliliği ifade etmektedir. Kişilerin stres faktörlerine rağmen ayakta durabilme, hayatına devam edebilme kapasiteleri olarak belirtilmektedir (Garmezy, 1991). Masten (1990) dayanıklılığı üç başlık altında açıklamıştır. Birincisi; zorluklara karşı bu zorlukların üstesinden gelebilmesine ve öğrenerek hayatına devam edebilmesine katkıda bulunan kişisel özellik olarak ifade edilmektedir. İkincisi; karşılaştığı bu zorluklara rağmen, devam eden sürece uyum gösterme özelliği olarak tanımlanmaktadır. Üçüncüsü ise, travmanın aşılması olarak belirtilmektedir. Olumsuz durumun muhtemel etkilerinden kurtulma yönünde olan bu unsur, farklılık gösterebilen kişisel özellikler üzerinde durmaktadır (Gökmen, 2009).

Literatür tanımlamalarına bakıldığında psikolojik dayanıklılık üç faktörle birlikte yer aldığı görülmektedir. Bunlar risk faktörleri, koruyucu faktörler ve yaşanan psikolojik zorluklar karşısında alınan olumlu sonuçlar şeklindedir. Psikolojik dayanıklılık aslen risk ve koruyucu faktörlerinin dinamik bir etkileşimidir (Sağ, 2016).

2.3.5.1.Risk Faktörleri

Eğitim ya da çalışma hayatı, sosyal hayat, aile hayatı gibi yaşamın birçok alanında karşılaşılan stres faktörleri, kişilerin psikolojik dayanıklılıklarını önemli ölçüde etkilemektedir (Çelik ve diğ., 2017).

Risk faktörleri Kişisel, ailesel ve çevresel olmak üzere üç ana başlık halinde incelenebilmektedir (Carlson, 2001; Ergün-Başak, 2012)

Kişisel risk unsurları: Olumsuz öznel yapıyı ve sosyal yetersizlikleri tanımlamaktadır. Olumsuz şartlarla karşılaşan kişilerin, üstesinden gelme süreçlerinde başarısız olmalarına ve uyum sorunu yaşamalarına sebep olan özellikler olarak ifade edilmektedir. (Ergün-Başak, 2012) Kişisel olarak; düşük zeka seviyesi, anksiyete, hastalıklar, düşük özgüven, sıkıntının üstesinden gelme ve otokontrol konusundaki yetersizlikler, ifade ile ilgili sorunlar, sinirlilik

halini kapsamaktadır (Tümlü ve Receptoğlu, 2013).

Ailesel risk unsurları: Ailenin zemin hazırladığı ve kişilerin üstesinden gelmekte ya da sıkıntıyı aşmakta zorlanmalarına sebep olan faktörler olduğu ifade edilmektedir (Ergün-Başak, 2012). Ailede sağlık sorunları, ayrılık, yalnızlaşma, ihmal, aile içi iletişim sorunları, istismar ve şiddete eğilim gibi durumlara değinmektedir (Tümlü, 2012).

Çevresel risk unsurları: Kişilerin stres yaratan durumlarla başa çıkmakta zorlanmalarına sebep olan dışsal faktörler olarak belirtilmektedir. Arkadaş, olumsuz ekonomik koşullar; bu konuda verilebilecek etkili örnekleri oluşturmaktadır (Carlson, 2001; Akt: Ergün Başak, 2012). Sosyo-ekonomik koşulların ve eğitimin yetersizliği, madde bağımlılıkları, işsizlik gibi konular bu kapsamda ele alınmaktadır (Gökçen, 2015).

2.3.5.2. Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler; olumsuz durumların gücünü kırmakta ya da tamamen yok etmektedir. Aynı zamanda iyi olma halini ve uyumu destekleyen süreçleri ifade etmektedir (Masten, 1990). Hem kişinin hayatında hem de çevresinde bu koruyucu faktörlerin yüksek olması; sorun oluşmadan önce gerekli müdahaleyi yapmayı, eğer gerçekleşmişse durumu düzeltmeyi ya da etkisini en aza indirerek kişinin uyum ve toparlama gücünü kazanmasını sağladığı ifade edilmektedir (Tümlü ve Receptoğlu, 2013).

Psikolojik dayanıklılık çerçevesinde bu faktörler, risk faktörlerinde olduğu gibi içsel olarak tanımlanabilen kişisel etkilere ek olmak üzere dışsal olarak da tanımlanabilen ailesel ve çevresel etkiler olduğu bulunmaktadır (Abu Bakar ve diğ., 2010). Bunlar 2 başlık altında incelenmektedir. İç faktörler; sosyal yeterlilik, problem çözme becerileri, özerklik ve benlik algısı, kişinin kendi kendisine yetebilmesi, zeka gibi etkenler olarak ele alınmaktadır. Dış faktörleri ise ailesel ve çevresel olarak düşünülebilmektedir; ebeveynler dahil olmak üzere kişiler arası ilişkiler, genel anlamda olumlu aile tutumu, eğitimin devamlılığı ve teşviki, gelir düzeyinin yeterliliği, sosyalleşmeye ve sosyal aktivitelere uygun koşullar, arkadaşlar, genel güven ortamının sağlanması gibi konular oluşturmaktadır (Tümlü ve Receptoğlu, 2013).

Stres zamanlarında kurtarıcı nitelikteki eğitim ve etkileşimlerde bulunmanın, aileden başka desteklerin sürece katkı sağladığı düşünülmektedir (Basım ve diğ., 2011). Bunlar strese maruz kalan kişilerde olumsuz sonuçların meydana gelmesini önlemeye ve zararları hafifletmeye

yönelik etkide bulunmaktadır (Altundağ, 2013). Koruyucu faktörler stres unsurlarının üstesinden gelmeyi destekleyici kaynaklardır. Stres unsurlarının karşısında dayanıklılık düzeyini yükseltmeye yardımcı olan koruyucu özelliği bakımından ele alındığında risk faktörlerinin zarar veren sonuçları da azaltılabilmektedir (Ergün-Başak, 2012). Stres yaratan durumların gücünü azaltan, iç odaklı kontrolü arttıran, gelişime açık bir yapıya zemin hazırlayan her türlü etki olarak belirtilmektedir (Gökçen, 2015).

Psikolojik dayanıklılık; tüm faktörlerden önce, olumlu duygularla bağlantılıdır. Zorluklara karşın olumlu duygu ve tutum sergileyebilen kişiler, duygularını daha kolay kontrol edebilmektedirler (Tugade ve Fredrickson, 2004). Sağlıklı aile ilişkileri, algılanan destek gibi ailesel etkiler; risk faktörlerinde olumsuz etki oluşturduğu gibi, koruyucu faktörlerde olumlu ve dayanıklılık seviyesini yükselten etki oluşturmaktadır (Ergün- Başak, 2012).

Sonuç olarak koruyucu faktörler için risk faktörlerinin olumsuz etkilerini hafifletmekte, dolayısı ile kişilerin, olumsuz süreçleri daha kolay aşmasına yardımcı olduğu belirtilmektedir (Şahin, 2015).

2.3.5.3. Biyolojik Faktörler

Biyolojik faktörler aşağıda sıralanmıştır;

Genel sağlık: Bedensel şekilde sağlıklı kişiler başkalarından daha dayanıklıdır. Bunlar daha az miktarda çocukluk hastalığı geçirmiş olan kişilerdir. Ortalamadan daha iyi bir enerji yakalarlar. Fiziki gelişimleri iyi ve güçlüdür.

Genetik yatkınlık: Dayanıklı olan kişilerin ailelerinde daha az kalıtsal ve kronik hastalık vardır.

Mizaç: Sakin bir yapıya sahip, uysal kişiler strese karşı kolay uyum göstermektedir.

Cinsiyet: Kadınlara nazaran erkekler risk faktörleri karşısında daha dayanıksız ve duyarlı olmaktadır.

2.3.5.4. Psikolojik Faktörler

Psikolojik faktörler aşağıda belirtilmiştir;

Bilişsel yeterlik: Kişinin zihinsel işlemlerdeki muhakeme yeteneğidir.

Zekâ: Dayanıklı kişiler başarı ve yetenek testlerinde daha iyi performans gösterdikleri bilinmektedir.

Bilişsel stil: Dayanıklı kişiler kullanmış olduğu bilişsel stil, düşünerek hareket etmeyi ve duygu yönetimini içermektedir. Dayanıklı kişiler bir olay karşısında ani tepki vermek yerine, hareket etmeden önce özenle düşünmektedir.

Başa çıkma yeteneği: Başa çıkma kaynaklarının etkin kullanımının varlığı dayanıklılıkla aynı gibi görünse de daha farklı bir yapıdadır. Başa çıkma, çevreden ve kişinin kendinden gelen isteklerini yönetebilmektir.

Kişilik özellikleri: Kişinin içinde olduğu kültürel ve sosyal değerlerin birleşimiyle ortaya çıkan bir bütündür.

2.3.5.5. Dışsal Faktörler

Dışsal faktörler aşağıda belirtilmiştir;

Aile Ortamı: Aile ortamı ile aile dışındaki ortamda ilişkilerde kendini gösterir.

Ev ortamı: Yapılandırılmış, organize, kalabalığın olmadığı bir aile ortamının dayanıklılıkla arasında ilişki olduğu belirtilmektedir.

Ebeveyn tutumları: Çocuklara sorumluluk verilmesini önceleyen ve tutarlı disiplinin yer aldığı ebeveyn tutum ve davranışları dayanıklılıkta önemlidir.

Belirli aile üyeleri: Yeterince özen ve ilgi, tutarlı bakım, anne, baba, kardeş, teyze gibi bir aile üyesiyle yakın ilişkide olma hali arasında ilişkili olduğu belirtilmektedir. Anne, dayanıklı çocuklar için en önemli üyedir.

Belirli kişilerle ilişkilerin doğası ve niteliği: Çocuğa arkadaşlık eden, yardımcı olan arkadaşlar, öğretmenler, yakın dostları gibi yetişkinlerin varlığı önemlidir.

Toplumsal kaynaklar: Okul, destekleyici sosyal hizmet kurumları, gençlik organizasyonları gibi kurumlar yeterli miktarda yetişkinlerle olan bağlantıyı sağlamaktadır (Eminağaoğlu, 2006).

2.3.5.6. Olumlu Sonuçlar

Olumlu sonuç, yeterlilik ile eş manaya gelmektedir. Bu terimler, kişinin çeşitli çevresel koşullar altında sağlıklı bir kişisel gelişim süreci geçirebilmesi için sağlıklı ve etkin uyumluluk gösterme anlamı taşımaktadır (Masten ve Coatsworth, 1998). Eğer kişi, karşılaştığı zorluklarla başa çıkması isteniyorsa, ortaya çıkacak olumlu sonuç kişinin psikolojik dayanıklılık gücüne değil, stresin faktörünün az oluşuna ya da var olan olumlu şartlara atfedilmesi gerekmektedir (Masten ve Reed, 2002).

Yapılan araştırmalarda olumlu sonuçları ya da yeterliliği niteleyen bazı ilkeler bulunmaktadır. Masten ve Reed (2002) olumlu sonuçları niteleyen ilkeleri aşağıdaki gibi belirtmişlerdir.

- Akademik başarının varlığı,
- Gelişim görevlerinin yerine getirilmesi,
- Suça meyilli davranışlardan uzak durulması,
- Ruh sağlığının olması,
- Psikopatolojinin bulunmaması,
- Duygusal sorunların ve belirtilerin az olması,
- Mutlu olunması,
- İyilik hali,
- Yaşam doyumu,
- Kendini kabul etmesi ve uyumlu olması
- Çevresi kabul edilmesi ve yakın ilişkilerde bulunması,
- Psikososyal uyumun varlığı,
- Olumlu sosyal ilişkiler ve sosyal yeterliğin olması,
- Eğitime devam edilmesi,
- Spor aktivitelerde bulunulması,
- Sosyal yardımda görev alınması,
- Ders dışı faaliyetlerde bulunulması,
- Kurallara uyulması

2.3.6.Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Araştırmalar

2.3.6.1.Psikolojik Dayanıklılıkla İlgili Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar

Motan (2002), yaptığı çalışma ile psikolojik dayanıklılık için stresten daha önemlidir sonucunu bulgulamıştır.

Gizir (2006), sokak çocuklarının psikolojik dayanıklılık koruyucu faktörlerini incelemiştir. Kişisel faktörler, aile ve çevre faktörleri, psikolojik dayanıklılığa olumlu yönde etki etmektedir sonucunu saptamıştır.

Özcan (2007), anne babaları beraber ve boşanmış lise öğrencileri arasında yaptığı araştırmasında anne babaları beraber olan öğrencilerin dayanıklılık düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Terzi (2007), üniversite okuyan öğrencilerin üstünde yapmış olduğu araştırması ile öznel iyi oluş ve psikolojik dayanıklılığın aralarındaki ilişkiyi ele almıştır. Psikolojik dayanıklılığın, bilişsel değerlendirmeyi ve başa çıkmayı etkileyebildiğini bulmuştur.

Kararırmak (2009), duygusal faktörler ve psikolojik dayanıklılık ilişkisini incelemiştir. Psikolojik dayanıklılığın önemli bir etkeninin olumlu faktörler olduğunu bulmuştur.

Oktan (2010), lise öğrencilerinin sınava giriş sayıları ile psikolojik dayanıklılık düzeylerini incelemiştir. Sonuç olarak, iki değişkenin birbiriyle ilişkili olduğunu saptamıştır.

Kırımoğlu ve diğ., (2014) tarafından antrenörler üzerinde yapılan bir çalışmada lisans ve lisansüstü eğitim alanların psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Sezgin (2014), ilkokul öğretmenlerinde görülen psikolojik dayanıklılığın düzeylerine baktığı araştırmasında sonuç olarak cinsiyet, yaş ve mesleki pozisyonlar kapsamında değişen psikolojik dayanıklılığın farklılaştığını bulmuştur.

2.3.6.2.Psikolojik Dayanıklılıkla İlgili Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Kobasa ve diğ. (1982), 157 avukat katılımcı ile strese karşı dayanıklılığı incelediği araştırmasında, avukatların stresli yaşam olayları ile gerginliğe dair şikâyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Gerginliğin artmasıyla kişilik özelliği olan yabancılaşma (ötekileştirme) ve baş etme kaynaklarının kullanımı ile önemli ölçüde bağlantılı olduğu bulunmuştur. Sosyal

kaynaklar ve egzersizin strese bağlı gerginliği anlamlı bir ölçüde etkilemediği bulunmuştur. Teşhisi konmuş hastalıklar ile stresli yaşam olayları arasında ise doğrudan bir bağlantı bulunamamıştır. Stres ve hastalık yerine stres ve strese bağlı sinirlilik arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Maddi & Khosbaba (1994) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada psikolojik dayanıklılık ve ruh sağlığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan bu araştırmada 175 üniversite öğrencisine Minnesota Kişilik Testi (MMPI) uygulanmıştır. Sonuç olarak dayanıklılık ve negatif duygulanım arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.

Cencirulo (2001), ilkokul öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmasında iş tatmini ve psikolojik dayanıklılık düzeylerini incelemiştir. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ve iş doyumları arasında ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte, yaşın ve deneyim etkilemediğini, iki değişkeni etkilemediği belirlenmiştir.

Sills ve diğ. (2006), üniversite öğrencilerinin başa çıkma durumları ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki incelemiştir.

Youssef ve diğ. (2009), katılımcıların iş performansları ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuç olarak, psikolojik dayanıklılığın iş performansını arttırdığını bulunmuştur.

Vogt ve diğ. (2008), psikolojik dayanıklılık ve stres tepkisi ilişkisini incelemiştir. Psikolojik dayanıklılığa sahip erkeklerin stres seviyesinin daha az olduğu görülmüştür.

Masten (2010), sıkıntıya maruz kalan çocukların çektiği sıkıntılar sonucunda psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yükseldiğini bulgulamıştır.

Helgason (2010), sekiz katılımcının kişisel perspektifleri ve psikolojik dayanıklılıklarını incelediği araştırması sonucunda, psikolojik dayanıklılığın zorlukları dengeyi öğrenmek, aşmayı öğrenmek, dayanmak ve olgunlaşmak olarak açıklamıştır.

Hand (2013), üniversite öğrencileri üzerine gerçekleştirdiği araştırmada yaşam deneyimleri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir (Parlak, 2014).]

3.MALZEME VE YÖNTEM

[Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, veri toplama araçlarının özellikleri ve uyarlanması, evren ve örneklemin özellikleri ile veri işlemede kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı denizde faaliyet gösteren özel ve kamu gemilerde çalışan gemi adamlarının çalışma ortamlarında karşılarına çıkan sorunlara karşı psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın diğer bir amacı ise gemi adamlarının psikolojik dayanıklılıklarını etkileyen işletmeye ve demografik verilere bağlı faktörlerin ortaya konulmasıdır.

3.2.ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

H₁: Dışadönüklük ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Nevrotiklik ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

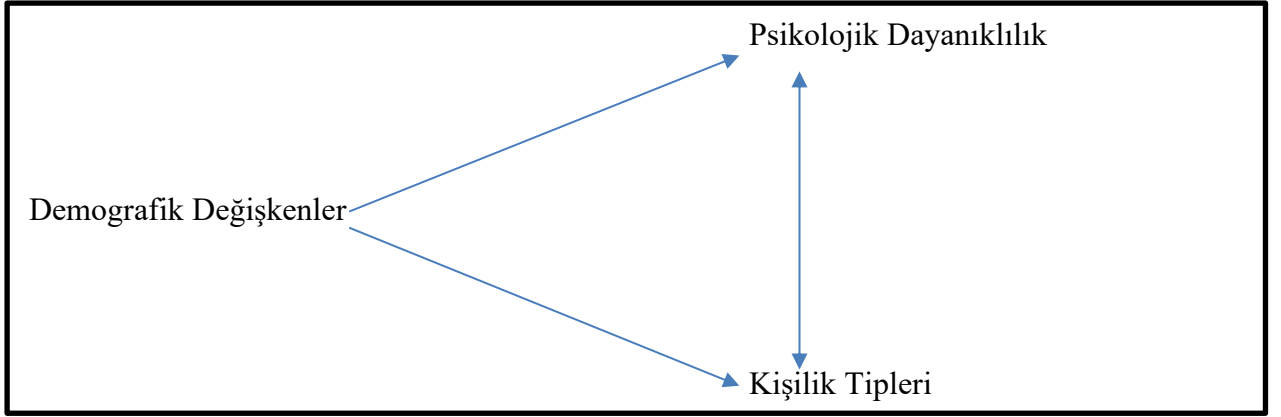
H₃: Sorumluluk ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: gelişime açıklık ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Uyumluluk ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.3.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada denizcilik şirketlerinde veya kamu gemilerinde çalışan gemi adamlarının çalışma ortamlarında karşılarına çıkan sorunlara karşı psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin anlamlılığının incelenmesi amacıyla belirlenen araştırma modeli teknik açıdan betimsel ve ilişkisel tarama modeli çerçevesinde oluşturulmuştur. İlişkisel tarama modelinde iki ya da daha çok sayıda bulunan değişkenlerin birbirleri ile aralarındaki değişim varlığı ya da derecelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2016).

[Şekil 3.1. Araştırma Modeli]

3.4.ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın evreni 2018-2019 yıllarında Türkiye genelinde ticari faaliyette veya kamu gemilerinde çalışmakta olan gemi adamlarından oluşmaktadır. Araştırma süresince çeşitli sebeplerden ötürü araştırma için belirlenen evrendeki her kişiye ulaşılamayabilir. Bu noktada çalışmalar evreni en iyi şekilde temsil edecek olan örneklem üzerinden yürütülebilmektedir. Örneklemin evreni temsil edebilirliği oldukça önemli bir durumdur. Bu bağlamda çeşitli örnekleme yöntemleri bulunmaktadır. Örnekleme evrenden örnek alma şeklindedir. Bu noktada en temel kural yansızlıktır. Bu araştırmada araştırma örneklemini amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi olasılıklı olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Bu yöntem çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından en uygun ve ulaşılabilirlik açısından en yakın elemanları örnekleme dahil etmeyi temel almaktadır.

Sonuçların evreni temsil edebilirliğini etkileyen bir diğer faktör ise örneklem büyüklüğüdür. Örneklem büyüklüğünün kararlaştırılmasında araştırmanın türü temel alınan noktadır (Büyüköztürk ve ark., 2018). Bu araştırmanın örneklemini hali hazırda kamu hizmetindeki gemilerde veya ticari gemilerde çalışmakta olan 306 gemi adamı oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan gemi adamlarının yaş dağılımları, cinsiyet dağılımları ve medeni durumlarına ilişkin dağılımlarına yönelik yüzde ve frekans dağılımı Tablo 3.1’de verilmiştir. Ardından Şekil 3.1.’de araştırmaya katılan kişilerin cinsiyet dağılımına ilişkin grafik verilmiştir.

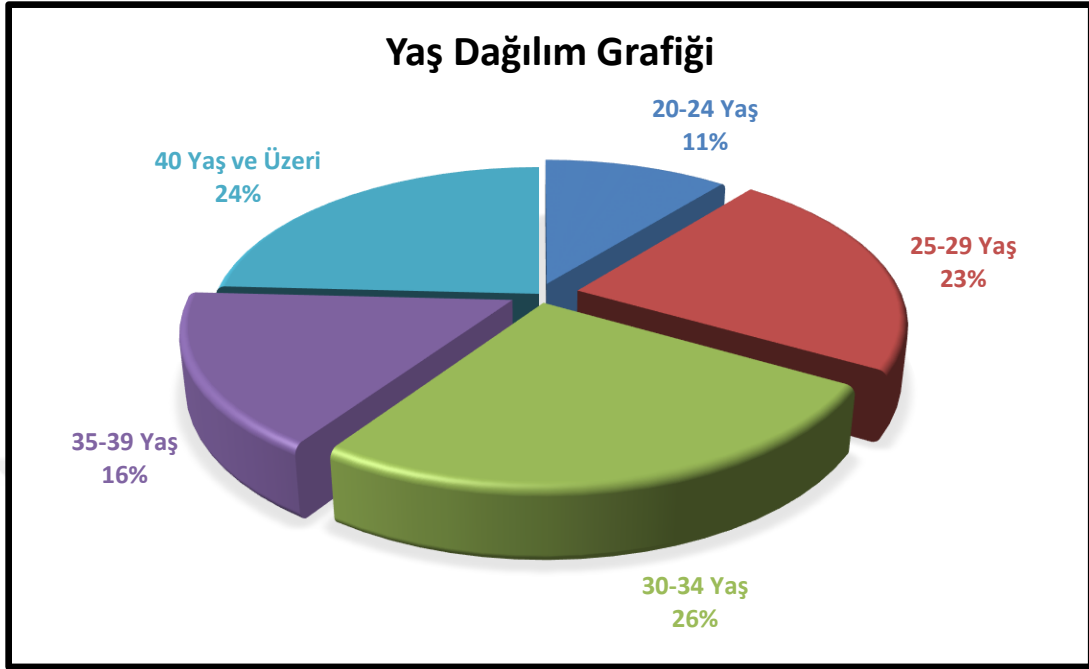
Tablo 3.1. Gemi Adamlarının Kişisel Bilgilerine Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	30	9.8
	Erkek	276	90.2
Medeni Durum	Bekar	107	35.0
	Evli	199	65.0
Yaş	20-24 Yaş	33	10.8
	25-29 Yaş	69	22.5
	30-34 Yaş	80	26.1
	35-39 Yaş	50	16.3
	40 Yaş ve Üzeri	74	24.2
Toplam		306	100.0

Şekil 3.2. Gemi Adamlarının Cinsiyet Dağılım Grafiği

Yukarıda Şekil 3.2.' de ankete katılan kişilerin cinsiyet dağılımı gösterilmiştir. Yapılan araştırmada ankete katılım gösteren kişilerin 30'u (%10) kadın ve 276 (%90) erkektir. Gemilerde yoğunlukla erkeklerin çalıştığı düşünüldüğünde ankete katılanlarda da bu farkın oluşmasının normal olduğu söylenebilir.

Aşağıda Şekil 3.3.' de araştırmaya katılan kişilerin yaş dağılımları grafik ile gösterilmiştir.

Şekil 3.3. Yaş Dağılımı

Tablo 3.1. ve bu kapsamda oluşturulan Şekil 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan 306 kişinin 33'ü (%11) 20-24 yaş aralığında olduğu, 69'u (%23) 25-29 yaş aralığında olduğu, 80'i (%26) 30-34 yaş aralığında olduğu, 50'si (%16) 35-39 yaş aralığında olduğu ve 74'ü (%24) 40 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Bu verilerden hareketle araştırma kapsamında yapılan ankete katılan kişilerin yaş dağılımlarının eşit olduğu söylenebilir.

Ayrıca Tablo 3.1. incelendiğinde araştırmaya katılan kişilerden 107 (%35) kişinin bekar ve 199 (%65) kişinin ise evli olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kişilerin yaş dağılımlarına göre medeni durumları değerlendirildiğinde normal dağılım gösterdikleri söylenebilmektedir.

Aşağıda Tablo 3.2.' de gemi adamlarının iş hayatına yönelik anket ile sorulan sorulara verdikleri cevaplara göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Gemi Adamlarının İş Hayatına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

		n	%
Deniz Tecrübesi	1-5 Yıl	70	22.9
	6-10 Yıl	83	27.1
	11-15 Yıl	60	19.6
	16-20 Yıl	37	12.1
	20 Yıl ve Üzeri	56	18.3
Şuan çalışmakta olduğunuz geminin ait olduğu firmada toplam çalışma süresi	1-5 Yıl	149	48.7
	6-10 Yıl	67	21.9
	11-15 Yıl	49	16.0
	16 Yıl ve Üzeri	41	13.4
Aylık Gelire Yönelik Algı	Düşük	46	15.0
	Orta	212	69.3
	Yüksek	48	15.7
Çalıştığı Kurum	Kamu	126	41.2
	Özel	180	58.8
Çalışma Şekli	Vardiyalı	131	42.8
	Çoğunlukla Gündüz	118	38.6
	Çoğunlukla Gece	57	18.6
Günlük Çalışma Saati	8-10 Saat	144	47.1
	11-13 Saat	80	26.1
	14 Saat ve Üzeri	82	26.8
Hafta Sonu Çalışma Durumu	Nadiren	50	16.3
	Bazen	63	20.6
	Sık Sık	132	43.1
	Her Zaman	61	19.9
Toplam		306	100.0

Tablo 3.2.'de araştırmaya katılan kişilerin çalışmakta oldukları geminin ait olduğu firmada çalışma sürelerinin 149'unun (%49) 1-5 yıl arası olduğu, 67'sinin (%22) 6-10 yıl arası olduğu, 49'unun (%16) 11-15 yıl arası olduğu ve 41'inin (%13,4) 16 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Gemilerde gemi adamlarının iş hareketliliği düşünüldüğünde aynı firmada geçen çalışma süresi düşük olan katılımcı sayısının düşük olması beklenen bir sonuçtur.

Tablo 3.2.'de kişilerinin aylık gelirlerine yönelik algıları hususunda dağılımlarına bakıldığında araştırmaya katılan kişilerin 46'sinin (%15) aylık gelirini düşük olarak, 212'sinin (%69.3) aylık

gelirini orta seviyede olarak algıladığı ve 48'inin (%15.7) aylık gelirini yüksek algıladığı görülmektedir. Çıkan sonuçlara göre aylık gelir algısının psikolojik dayanıklılık düzeyinde çok fazla etkisinin olmadığı değerlendirilmektedir.

Tablo 3.2.'de incelendiğinde araştırmaya katılan kişilerin 126'sının (%41.2) kamu kurumuna ait gemilerde çalıştığı ve 180'ninin (%58.8) ticari faaliyet gösteren gemilerde çalıştıkları görülmektedir.

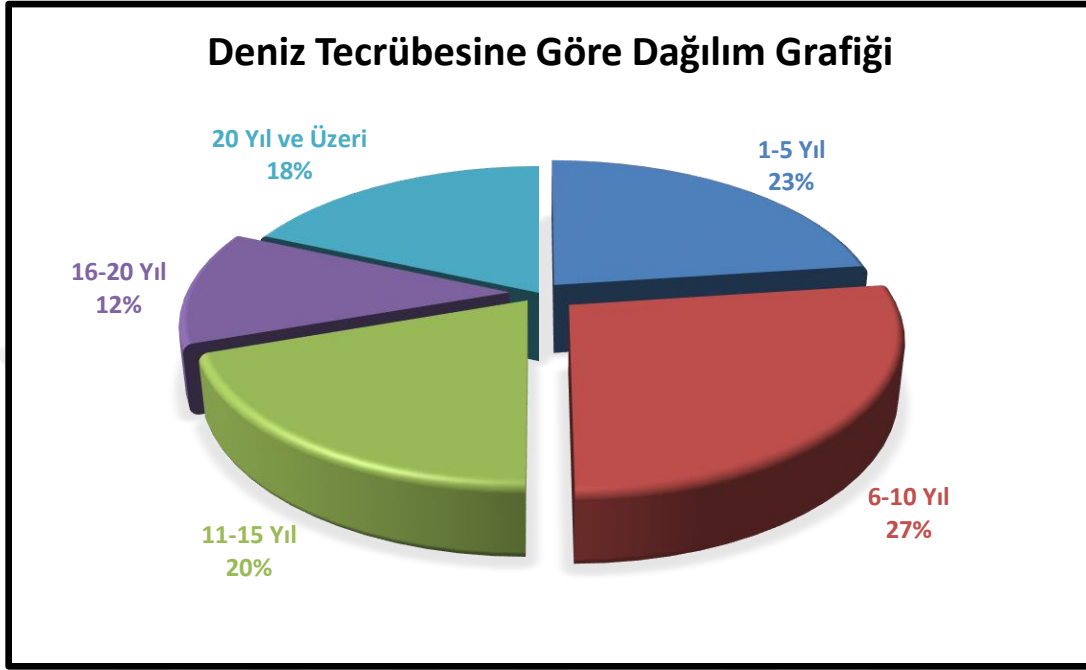
Tablo 3.2.'de incelendiğinde araştırmaya katılan kişilerin 131'inin (%42.8) vardiyalı çalıştığı, 118'inin (%38.6) çoğunlukla gündüz çalıştığı ve 57'sinin (%18.6) çoğunlukla gece çalıştığı görülmektedir.

Tablo 3.2.'de günlük çalışma süreleri açısından incelendiğinde araştırmaya katılan kişilerin 144'ünün (%47.1) günlük 8-10 saat çalıştıkları, 80'ninin (%26.1) 11-13 saat çalıştıkları ve 82'sinin (%26.8) 14 saat ve üzeri çalıştıkları görülmektedir. Bu durumda her ne kadar uluslararası sözleşmeler ve ulusal kanunlarla araştırmanın ikinci bölümünde belirtildiği şekilde çalışma sürelerini kısıtlayan kurallar koyulmuş olsa da gemi adamlarının yaklaşık %50'si kanunun öngördüğü sürelerden fazla çalışmaktadır. Bu durumda psikolojik dayanıklılık açısından değerlendirildiğinde gemi adamlarının şartlarının zorluğunu göz önüne sermektedir.

Tablo 3.2. hafta sonu çalışma durumu açısından incelendiğinde araştırmaya katılan kişilerin 50'sinin (%16.3) nadiren hafta sonu çalıştığı, 63'ünün (%20.6) bazen hafta sonu çalıştığı, 132'sinin (%43.1) sık sık hafta sonu çalıştığı ve 61'inin (19.9) her zaman hafta sonu çalıştığı görülmektedir. Bu doğrultuda gemi adamları için tatil günü, resmi tatil gibi kavramlardan söz etmek çok mümkün olmamaktadır. Bu durum da gemi adamı olarak çalışmanın zorluklarını farklı bir açıdan ortaya koymaktadır.

Şekil 3.4.' de araştırmaya katılan kişilerin deniz tecrübelerine ilişkin dağılımının grafiği gösterilmiştir. Tablo 3.2. ve bu kapsamda oluşturulan Şekil 3.4. incelendiğinde araştırmaya katılan 306 kişiden 70'inin (%23) 1-5 yıl arası tecrübeye, 83'ünün (%27) 6-10 yıl arası tecrübeye 60'nın (%20) 11-15 yıl arası tecrübeye, 37'sinin (%12) 16-20 yıl arası tecrübeye ve 56'sının (%18) 20 yıl ve üzeri tecrübeye sahip oldukları görülmektedir. Bu veriler kapsamında ankete katılan bireylerin deniz tecrübelerinin dağılımı değerlendirildiğinde orantılı bir dağılım gösterdiği söylenebilmektedir. Bu çalışmada psikolojik dayanıklılık değerlendirirken hem tecrübe süresi düşük gemi adamlarının hem de yüksek tecrübe süresine sahip gemi adamlarının

araştırmaya katılmış olması ve bu kişilerin oranlarının yakın olması araştırma sonuçlarının doğruluğu açısından önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda dağılımın araştırma için normal olduğu söylenebilmektedir.

Şekil 3.4. Deniz Tecrübesine Göre Dağılım Grafiği

Tablo 3.3.'de gemi adamlarının mesleğine yönelik dağılımını gösteren tablo sunulmuştur.

Tablo 3.3. Gemi Adamlarının Mesleğine Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

		n	%
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu	Evet	276	90.2
	Hayır	30	9.8
Aile İle Yaşama Durumu	Evet	184	60.1
	Hayır	122	39.9
İşin Geleceği Garanti Aldığı Düşüncesi	Evet	155	50.7
	Hayır	151	49.3
Çalışma Saatleri İçerisinde Yenen Yemekten Memnuniyet Düzeyi	Memnun Değil	52	17.0
	Ne Memnun, Ne Memnun Değil	89	29.1
	Memnun	165	53.9
Toplam		306	100.0

Tablo 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan gemi adamlarının 276'sının (%90.2) mesleğini isteyerek seçtiği ve 30'unun (%9.8) mesleği istemeyerek seçtiği görülmektedir. Böylesine zorlu bir mesleği kişilerin çok büyük oranda isteyerek seçmiş olduğu sonucunun çıkması araştırmamız için şaşırtıcı olmuştur. Ancak mevcut ekonomik durum, işsizlik oranları ve iş bulma güçlükleri düşünüldüğünde bu soruya cevap verenlerin büyük çoğunluğunun işin ne olduğundan değil de iş bulmuş olmaktan mutlu oldukları için mesleğini isteyerek seçtiklerini düşündükleri değerlendirilmektedir.

3.5.VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler hali hazırda kamu gemilerinde ve ticari faaliyet gösteren gemilerde çalışmakta olan Türk gemi adamlarından toplanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında gemi adamlarına önceden belirlenmiş anket formu yüz yüze ve online form aracılığıyla iletilmiştir. Araştırmalarda verilerin toplanmasında kullanılan yöntem yapılacak olan analiz yöntemine ve bu da savunulan hipoteze ve araştırılan sorulara bağlıdır. Ölçeklerden ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan anket formu kişilere yüz yüze ve online form olarak ulaştırılmıştır. Anket formunda kişinin kimliğini ortaya çıkaracak herhangi bir soru yer almamıştır. Araştırmada toplanan veriler yalnızca tez ve makale çalışmasında bilimsel amaçlar ile kullanılmıştır. Anketin başında katılımcıları bilgilendirmeye yönelik araştırma içeriği yer almıştır. Araştırmanın veri toplama aşaması yaklaşık olarak 6 ay sürmüştür.

3.6.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri toplama amacıyla oluşturulan anket 2 bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde Beş Faktör Kişilik Envanteri Ölçeği ve Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği bulunmaktadır. İkinci bölümde ise kişilerin demografik verilerini iş hayatına ilişkin bilgilerini belirlemeye yönelik demografik sorulara yer verilmiştir. Demografik sorular bölümünde 15 soruya yer verilmiştir.

3.6.1.Beş Faktör Kişilik Envanteri

Somer ve Goldberg (1999) tarafından, kişilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik olarak geliştirilmiş olan Beş Faktör Envanteri (5FKE) katılımcılara yönelik zaman kazandırmak ve hızlı doldurmaları için tekrardan revize edilmiştir. Ölçek; dışa dönüklük, nevrozizm/duygusal denge, sorumluluk, yeniliklere/gelişime açıklık ve uyumluluk/yumuşak başlıklarında olmak üzere 5 faktörden meydana gelmektedir. Ölçekte yer alan ifadelere verilen cevaplar 5'li likert ölçeğinde hazırlanmıştır. Değerlendirmeler hiç tanımlamıyor cevabı 1 ve tamamen tanımlıyor

cevabı 5 puan olarak kodlanmıştır. Ölçek Türkçe'ye İmamoğlu ve Beydoğan (2011) tarafından uyarlanmıştır. Bu ölçek beş alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyut dışadönüklüktür. Dışadönüklük alt boyutu anket içerisinde 1, 2, 3, 5 ve 15. İfadelerden oluşmaktadır. İkinci alt boyut duygusal dengedir. Bu alt boyut anket içerisinde 4, 14, 17, 18, 19 ve 20. İfadelerden oluşmaktadır. Üçüncü alt boyut sorumluluktur ve bu alt boyut anket içerisinde 6, 7, 8, 9 ve 10. İfadelerden meydana gelmektedir. Dördüncü alt boyut gelişime açıklıktır ve bu alt boyut anket içerisinde 21, 22, 23, 24 ve 25. İfadelerden oluşmaktadır. Son olarak beşinci alt boyut da uyumluluktur ve bu alt boyut anket içerisinde 11, 12, 13 ve 16. İfadelerden meydana gelmektedir.

3.6.2.Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Friborg ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiş olan ve 5 boyut üzerinde değerlendirme amacıyla kullanılan ölçek boyutları bakımından ele alındığı zaman kişisel güç, yapısal stil, aile uyumu, sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklar gibi faktörlerden meydana gelmektedir. Ölçek için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, ölçeği Türkçeleştiren Basım ve Çetin (2011) tarafından yapılmıştır. Ölçek 33 ifadeden meydana gelmektedir. Ölçeğin değerlendirmesi sırasında puanlar arttıkça psikolojik dayanıklılığın da artış gösterdiği ve puanlar düştükçe dayanıklılığın düştüğü değerlendirilmektedir. Bu ölçek değerlendirilirken ifadeler soldan sağa 1, 2, 3, 4 ve 5 puan olarak kodlanmıştır.

3.7.VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada verilerin analizi kısmında SPSS programından faydalanılmıştır. Araştırmadaki tüm verilerin toplanması sonrası, veri analizi aşaması ile ilk olarak veriler elektronik ortama aktarılmış ve ardından eksik olup olmadığı kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve eksik veriler araştırmanın dışında bırakılmıştır. Anketler ile yapılmakta olan çalışmalara yönelik ölçek kullanımı durumunda ilk olarak ölçeklerde yer almakta olan maddelerin iç tutarlılığı ölçülerek, temsil edilmesi amaçlanan kavramın ne kadar güvenilir biçimde ölçülebildiği saptanmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2015). Güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3.4.'de verilmiştir.

Tablo 3.4. Geçerlilik ve Güvenilirlik Bulguları

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Beş Faktör Kişilik Envanteri	.98	25
Dışadönüklük	.93	5
Nevrotizm/Duygusal Denge	.95	6
Sorumluluk	.97	5
Gelişime Açıklık	.97	5
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	.96	4
Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	.85	33

Tablo 3.4'de yer alan sonuçlar incelendiğinde beş faktör kişilik envanteri ölçeğinin dışadönüklük alt boyutunun Cronbach α değeri 0.98, duygusal denge alt boyutunun Cronbach α değeri 0.95, sorumluluk alt boyutunun Cronbach α değeri 0.97, gelişime açıklık alt boyutunun Cronbach α değeri 0.97 ve uyumluluk alt boyutunun Cronbach α değeri 0.96 çıkmıştır. Beş faktör Kişilik Envanteri ölçeğinin bütün olarak Cronbach α değeri 0.98 çıkmıştır. Bu kapsamda araştırmalarda ölçeklerin güvenilirlik katsayılarının 0.60'dan yüksek çıkması beklenmektedir ve 0.80'den yüksek olması halinde ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda Beş Faktör Kişilik Envanteri Ölçeği tüm alt boyutlarıyla birlikte yüksek derecede güvenilir çıkmıştır ve diğer bir ifadeyle ölçeğin tutarlı sonuçlar verdiği söylenebilmektedir.

Tablo 3.4.'de araştırmanın diğer bir ölçeği olan Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğine baktığımızda Cronbach α katsayısının 0.85 olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin de tutarlı sonuçlar verdiği ve yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilmektedir.

Normalliğin çarpıklık ve basıklık ölçütleri olan betimsel metotlar yöntemi ile test edilmesi sıkça kullanılan yaygın bir yöntemdir. Normal dağılımın belirlenmesi halinde tahmin gücü daha yüksek görülen parametrik yöntemlerin kullanımı gerçekleşmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2015). Verilerin çözümlenmesi sırasında ikinci olarak ise iç tutarlılık ortaya konularak ölçeklerin puanlarının hesaplanmasının ardından değişkenler üzerinde normal dağılıma uygunluklar test edilmiş haldedir. Normalliğe dair bilgiler Tablo 3.5'de verilmiştir.

Tablo 3.5. Normalliğin İncelenmesine Yönelik Özet İstatistikler

	Çarpıklık		Basıklık	
	İstatistik	Std. Hata	İstatistik	Std. Hata
Dışadönüklük	-.614	.139	-.774	.278
Nevrotizm/Duygusal Denge	-.569	.139	-.798	.278
Sorumluluk	-.686	.139	-.888	.278
Gelişime Açıklık	-.652	.139	-.704	.278
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	-.500	.139	-.952	.278
Psikolojik Dayanıklılık	-.113	.139	-.343	.278

Tablo 3.5'te verilerin normalliğinin betimsel açıdan incelenmesine yönelik hesaplanmakta olan çarpıklık ve basıklık istatistikleri yer almaktadır. Çarpıklık istatistikleri ele alındığı zaman tüm değişkenlerin -1 ile +1 arasında yer aldığı ve buna göre normal dağılım gösterdikleri saptanmıştır (Demir ve ark, 2016). Bu kapsamda verilerin çözümlemesi sırasında parametrik analiz tekniklerinin kullanımı uygun görülmüştür. Araştırmada Bağımsız Örnekler T-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Pearson Korelasyon Analizi kullanımı ile veri analizi sağlanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi %95 ($p < .05$) kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

[Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacına yönelik olarak toplanmış verilerin istatistiksel yöntemler ile işlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. GEMİ ADAMLARININ KİŞİLİK TİPLERİ İLE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 4.1. Gemi Adamlarının Kişilik Tipleri ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Dışadönüklük	1					
2. Nevrotizm/Duygusal Denge	.88**	1				
3. Sorumluluk	.85**	.86**	1			
4. Gelişime Açıklık	.87**	.90**	.83**	1		
5. Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	.80**	.89**	.83**	.87**	1	
6. Psikolojik Dayanıklılık	.32**	.27**	.31**	.21**	.20**	1

Tablo 4.1’de Pearson Korelasyon Analizi yöntemiyle dışadönüklük, duygusal denge, sorumluluk, gelişime açıklık ve uyumluluk ile gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik analiz sonuçları gösterilmiştir. Buna göre; gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile dışadönüklük ($r(306) = .32, p < .01$) arasında yüksek anlamlılık derecesinde pozitif yönlü orta düzeyli bir ilişki olduğu görülmüştür. Diğer bir kişilik tipi olan sorumluluk ile gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında ($r(306) = .30, p < .01$) yüksek anlamlılık derecesinde pozitif yönlü ortada düzeyli bir ilişki çıkmıştır. Kişilik tiplerinin diğer alt boyutlarına baktığımızda ise; gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile nevrozizm/duygusal denge ($r(306) = .27, p < .01$), gelişime açıklık ($r(306) = .21, p < .01$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($r(306) = .20, < .01$) arasında yüksek anlamlılık derecesinde yine pozitif yönde bir ilişki çıkmasına rağmen bu ilişkinin zayıf veya çok zayıf düzeyde kaldığı görülmüştür. Bu kapsamda çıkan sonuçlardan gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile sorumluluk ve dışa dönüklük arasında orta düzeyde pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir.

4.2.GEMİ ADAMLARININ KİŞİLİK TİPLERİNİN KİŞİSEL VE İŞ HAYATINA YÖNELİK FAKTÖRLERE GÖRE FARKLILAŞMASININ İNCELENMESİ

Tablo 4.2’de gemi adamlarının kişilik tiplerinin cinsiyetleri açısından farklılaşmasına ilişkin bağımsız örneklem T-testi ile yapılan analiz sonuçları gösterilmiştir. Bu tablo incelendiğinde gemi adamlarının dışadönüklük ($t(304) = 1.578, p > .05$), nevrotizm/duygusal denge ($t(304) = -.438, p > .05$), sorumluluk ($t(304) = -.553, p > .05$), gelişime açıklık ($t(304) = .475, p > .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($t(304) = .640, p > .05$) kişilik tiplerinin %95 anlamlılık düzeyinde cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Kişilik tiplerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık çıkmaması konusunda araştırmaya katılan kadınların sayısının çok az seviyede kalmasının etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Ancak genel olarak gemi adamlarının erkeklerden oluştuğu düşünüldüğünde bu şekilde bir farklılık olması veya olmaması araştırmamız kapsamında değişikliğe veya bir sonuca ulaştırmayacağı düşünülmektedir.

Tablo 4.2. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Cinsiyet Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Dışadönüklük	Kadın	30	17.90	5.29	1.578	304	.116
	Erkek	276	16.21	5.60			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Kadın	30	18.90	7.47	-.438	304	.662
	Erkek	276	19.49	6.90			
Sorumluluk	Kadın	30	17.00	6.96	-.553	304	.580
	Erkek	276	17.68	6.34			
Gelişime Açıklık	Kadın	30	17.90	5.94	.475	304	.635
	Erkek	276	17.35	6.05			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Kadın	30	14.30	4.15	.640	304	.522
	Erkek	276	13.68	5.08			

Tablo 4.3’de gemi adamlarının kişilik tiplerinin medeni durumları açısından farklılaşmasına ilişkin bağımsız örneklem T-testi ile yapılan analize ilişkin sonuçlar gösterilmiştir. Tabloda yer alan sonuçlar incelendiğinde gemi adamlarının kişilik tiplerinden sorumluluk ($t(304) = 1.583, p > .05$) düzeyinde kişilerin medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak dışadönüklük ($t(304) = 3.266, p < .01$), nevrotizm/duygusal denge ($t(304) = 2.636, p < .01$), gelişime açıklık ($t(304) = 3.019, p < .01$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($t(304) = 2.874, p < .01$) kişilik tipleri ile gemi adamlarının

medeni durumları arasında yüksek anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Bu farklılaşma incelendiğinde bekarların evli kişilere göre daha fazla dışadönük ve gelişime açık kişilik tiplerine sahip olduğu görülmüştür. Duygusal denge ve uyumluluk kişilik tiplerinde ise anlamlı bir farklılaşma görülmemiş olsa da çok yüksek düzeyde bir farklılaşma olmadığı söylenebilmektedir.

Tablo 4.3. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Medeni Durum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Dışadönüklük	Bekar	107	17.78	4.95	3.266	304	.001
	Evli	199	15.62	5.77			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Bekar	107	20.84	5.95	2.636	304	.009
	Evli	199	18.67	7.32			
Sorumluluk	Bekar	107	18.40	5.68	1.583	304	.114
	Evli	199	17.19	6.73			
Gelişime Açıklık	Bekar	107	18.80	5.26	3.019	304	.003
	Evli	199	16.65	6.30			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Bekar	107	14.85	4.29	2.874	304	.004
	Evli	199	13.15	5.25			

Tablo 4.4’de gemi adamlarının kişilik tipleri ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde yaş grupları ile dışadönüklük ($F_{(4.301)} = 7.581, p < .001$), nevrozizm/duygusal denge ($F_{(4.301)} = 4.913, p < .01$), sorumluluk ($F_{(4.301)} = 3.013, p < .05$), gelişime açıklık ($F_{(4.301)} = 7.395, p < .001$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(4.301)} = 3.492, p < .01$) arasında yüksek anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Sonuçlar dışadönüklük açısından incelendiğinde 40 yaş ve üzeri yaş grubunun dışadönük kişilik tipinde diğer yaş gruplarına nazaran daha az sayıda oldukları görülmektedir. Duygusal denge kişilik tipi açısından baktığımızda her ne kadar yaş grupları açısından anlamlı bir farklılaşma çıkmış olsa da yaş gruplarının arasındaki değişim çok fazla olmadığı görülmektedir. Sorumluluk kişilik tipine göre sonuçları irdelediğimizde özellikle 20-24 yaş

grubunun ve 40 yaş ve üzeri yaş grubunun diğer yaş gruplarına nazaran daha düşük düzeyde sorumluluk kişilik tipine yatkın oldukları söylenebilir. Bu bağlamda daha genç yaştaki gemi adamlarının mesleklerinin ilk yıllarında ve genç olmanın yarattığı etkileşim ile sorumluluk kişilik tipine diğerlerine nazaran düşük çıkmış olması normal karşılanabilecek bir sonuçtur. Ancak 40 yaş ve üzeri yaş grubunun da düşük düzeyde sorumluluk kişilik tipine uygun çıkması beklenmedik bir sonuç olmakla beraber artık emeklilik düşüncesi bir şekilde aklında olması ve mesleği tam anlamıyla bildiğini düşünme hissi bu sonuca yol açmış olabileceği değerlendirilmektedir. Tabloda bulunan sonuçlar gelişime açıklık kişilik tipi açısından değerlendirildiğinde 40 yaş ve üzeri yaş grubunun düzeyi ile diğer yaş gruplarının gelişime açıklık düzeyi arasında fazla fark olduğu görülmektedir. 40 yaş ve üzeri yaş grubunun arasında yaşın getirmiş olduğu durgunluk sebebiyle gelişime açıklığın diğer yaş gruplarına nazaran daha düşük seviyede çıkması beklenen bir sonuçtur. Tabloda bulunan sonuçlar uyumluluk kişilik tipi açısından incelendiğinde aralarında anlamlı bir farklılaşma çıkmış olmasına karşın bu farklılaşmanın göze çarpan boyutta olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.4. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Yaş Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	20-24 Yaş	33	16.88	5.75	7.581	4.301	.000
	25-29 Yaş	69	17.71	5.41			
	30-34 Yaş	80	17.64	5.21			
	35-39 Yaş	50	16.44	5.19			
	40 Yaş ve Üzeri	74	13.50	5.40			
Nevrotizm/Duygusal Denge	20-24 Yaş	33	20.15	6.41	4.913	4.301	.001
	25-29 Yaş	69	21.06	6.61			
	30-34 Yaş	80	20.16	6.66			
	35-39 Yaş	50	19.90	6.63			
	40 Yaş ve Üzeri	74	16.47	7.27			
Sorumluluk	20-24 Yaş	33	16.58	5.22	3.013	4.301	.018
	25-29 Yaş	69	18.99	5.98			
	30-34 Yaş	80	17.90	6.35			

	35-39 Yaş	50	18.68	6.27			
	40 Yaş ve Üzeri	74	15.77	7.01			
Gelişime Açıklık	20-24 Yaş	33	18.09	6.16	7.395	4.301	.000
	25-29 Yaş	69	18.90	6.15			
	30-34 Yaş	80	18.36	5.20			
	35-39 Yaş	50	18.00	5.86			
	40 Yaş ve Üzeri	74	14.26	5.87			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	20-24 Yaş	33	13.88	4.69	3.492	4.301	.008
	25-29 Yaş	69	14.58	4.92			
	30-34 Yaş	80	14.55	4.25			
	35-39 Yaş	50	13.86	5.25			
	40 Yaş ve Üzeri	74	11.96	5.41			

Tablo 4.5’de gemi adamlarının kişilik tiplerinin deniz tecrübesi açısından farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlar incelendiğinde gemi adamlarının dışadönüklük ($F_{(4.301)} = 9.470, p < .001$), nevrotizm/duygusal denge ($F_{(4.301)} = 6.456, p < .001$), sorumluluk ($F_{(4.301)} = 7.200, p < .001$), gelişime açıklık ($F_{(4.301)} = 9.069, p < .001$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(4.301)} = 6.625, p < .001$) düzeyinde kişilerin deniz tecrübelerine göre farklılaşması açısından istatistiksel olarak anlamlı ilişki bir olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre araştırmaya katılan gemi adamlarının 20 yıl ve üzeri deniz tecrübesine sahip olanların uyumluluk kişilik tipi düzeyleri diğerlerine kıyasla daha düşük çıkmıştır. Bu sonuçlar bir önceki tabloda verilen yaşa göre farklılaşmasına ilişkin sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Diğer kişilik tipleri yönünden sonuçlar incelendiğinde aralarında çok yüksek düzeyde farklılıklar görülmemiştir.

Tablo 4.5. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Deniz Tecrübesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Deniz Tecrübesi	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	1-5 Yıl	70	17.34	5.18	9.470	4.301	.000
	6-10 Yıl	83	17.29	5.42			
	11-15 Yıl	60	17.95	5.04			
	16-20 Yıl	37	15.49	5.42			
	20 Yıl ve Üzeri	56	12.71	5.45			
Nevrotizm/Duygusal Denge	1-5 Yıl	70	20.04	5.76	6.456	4.301	.000
	6-10 Yıl	83	20.66	7.45			
	11-15 Yıl	60	21.22	5.80			
	16-20 Yıl	37	18.16	6.52			
	20 Yıl ve Üzeri	56	15.75	7.61			
Sorumluluk	1-5 Yıl	70	17.39	5.88	7.200	4.301	.000
	6-10 Yıl	83	18.63	6.39			
	11-15 Yıl	60	19.17	5.36			
	16-20 Yıl	37	18.95	6.94			
	20 Yıl ve Üzeri	56	13.86	6.36			
Gelişime Açıklık	1-5 Yıl	70	18.64	5.67	9.069	4.301	.000
	6-10 Yıl	83	18.69	6.09			
	11-15 Yıl	60	18.37	4.75			
	16-20 Yıl	37	16.57	5.83			
	20 Yıl ve Üzeri	56	13.46	6.18			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	1-5 Yıl	70	14.21	4.57	6.625	4.301	.000
	6-10 Yıl	83	14.70	4.67			
	11-15 Yıl	60	14.62	4.62			
	16-20 Yıl	37	13.73	5.42			
	20 Yıl ve Üzeri	56	10.82	5.12			

Tablo 4.6’da gemi adamlarının kişilik tiplerinin çalışılmakta olan gemideki tecrübesine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre gemi adamlarının dışadönüklük ($F_{(3,302)} = 23.616, p < .001$), nevrozizm/duygusal denge ($F_{(3,302)} = 21.506, p < .001$), sorumluluk ($F_{(3,302)} = 22.334, p < .001$), gelişime açıklık ($F_{(3,302)} = 25.716, p < .001$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(3,302)} = 19.369, p < .001$) düzeyinde kişilerin şu anki gemide toplam çalışma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu görülmektedir.

Tablo 4.6. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Şu anki Gemide Toplam Çalışma Süresi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Şuan ki Firmada Toplam Çalışma Süresi	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	1-5 Yıl	149	17.65	5.12	23.616	3.302	.000
	6-10 Yıl	67	17.22	4.42			
	11-15 Yıl	49	16.43	4.82			
	16 Yıl ve Üzeri	41	10.29	5.97			
Nevrotizm/Duygusal Denge	1-5 Yıl	149	20.78	5.92	21.506	3.302	.000
	6-10 Yıl	67	19.75	6.58			
	11-15 Yıl	49	21.00	6.20			
	16 Yıl ve Üzeri	41	12.12	7.47			
Sorumluluk	1-5 Yıl	149	18.95	5.93	22.334	3.302	.000
	6-10 Yıl	67	19.03	5.70			
	11-15 Yıl	49	17.27	4.67			
	16 Yıl ve Üzeri	41	10.88	6.74			
Gelişime Açıklık	1-5 Yıl	149	18.93	5.53	25.716	3.302	.000
	6-10 Yıl	67	17.54	5.00			
	11-15 Yıl	49	18.24	5.09			
	16 Yıl ve Üzeri	41	10.63	5.99			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	1-5 Yıl	149	14.79	4.47	19.369	3.302	.000
	6-10 Yıl	67	13.90	4.42			
	11-15 Yıl	49	14.57	4.59			
	16 Yıl ve Üzeri	41	8.73	5.29			

Tablo 4.7’de gemi adamlarının kişilik tiplerinin aylık gelirlerine yönelik algısı açısından farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre gemi adamlarının dışadönüklük ($F_{(2,303)} = 1.000, p > .05$), nevroizm/duygusal denge ($F_{(2,303)} = .216, p > .05$), sorumluluk ($F_{(2,303)} = .464, p > .05$), gelişime açıklık ($F_{(2,303)} = 1.565, p > .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(2,303)} = 1.044, p > .05$) düzeyinde kişilerin aylık gelir algısına yönelik istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.7. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Aylık Gelire Yönelik Algı Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Aylık Gelire Yönelik Algı	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	Düşük	46	17.43	6.21	1.000	2.303	.369
	Orta	212	16.23	5.51			
	Yüksek	48	16.02	5.28			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Düşük	46	20.04	6.78	.216	2.303	.805
	Orta	212	19.34	7.11			
	Yüksek	48	19.23	6.45			
Sorumluluk	Düşük	46	18.35	6.82	.464	2.303	.629
	Orta	212	17.40	6.34			
	Yüksek	48	17.88	6.28			
Gelişime Açıklık	Düşük	46	18.65	6.73	1.565	2.303	.211
	Orta	212	17.34	5.86			
	Yüksek	48	16.48	6.03			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Düşük	46	14.26	5.24	1.044	2.303	.353
	Orta	212	13.83	5.02			
	Yüksek	48	12.85	4.60			

Tablo 4.8’de gemi adamlarının kişilik tiplerinin çalıştığı kurum açısından farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre gemi adamlarının dışadönüklük ($t(304) = 1.781, p > .05$) ve sorumluluk ($t(304) = 1.628, p > .05$) düzeyinde kişilerin çalıştığı kurumun türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ancak gemi adamlarının nevroizm/duygusal denge ($t(304) = 2.445, p < .05$), gelişime açıklık ($t(304) = 2.044, p < .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($t(304) = 2.604, p < .05$) düzeylerinde kişilerin çalıştığı kurumun türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu kişilik tiplerinde çalıştığı kurum açısından anlamlı bir farklılaşma çıkmış olsa da aradaki farkların seviyelerinin çok düşük kalmış olması sebebiyle yorumlanabilir bir farklılaşma olmadığı söylenebilmektedir.

Tablo 4.8. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Çalıştıkları Kurum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Çalıştığımız Kurum	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Dışadönüklük	Kamu	126	16.85	5.40	1.781	304	.076
	Özel	180	15.70	5.79			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Kamu	180	20.23	6.75	2.445	304	.015
	Özel	126	18.28	7.08			
Sorumluluk	Kamu	180	18.11	5.88	1.628	304	.104
	Özel	126	16.90	7.03			
Gelişime Açıklık	Kamu	180	17.99	5.71	2.044	304	.042
	Özel	126	16.56	6.41			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Kamu	180	14.36	4.99	2.604	304	.010
	Özel	126	12.87	4.89			

Tablo 4.9’da gemi adamlarının kişilik tiplerinin çalışma şekli açısından farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre gemi adamlarının dışadönüklük ($F_{(2,303)} = .993, p > .05$), nevroizm/duygusal denge ($F_{(2,303)} = .619, p > .05$), sorumluluk ($F_{(2,303)} = .009, p > .05$), gelişime açıklık ($F_{(2,303)} = 1.134, p > .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(2,303)} = 1.631, p > .05$) düzeylerinin kişilerin çalışma şekline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.9. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Çalışma Şekli Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Çalışma Şekli	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	Vardiyalı	131	16.06	5.33	.993	2.303	.372
	Çoğunlukla Gündüz	118	16.94	5.37			
	Çoğunlukla Gece	57	15.93	6.52			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Vardiyalı	131	19.05	6.83	.619	2.303	.539
	Çoğunlukla Gündüz	118	19.43	6.58			
	Çoğunlukla Gece	57	20.28	7.92			
Sorumluluk	Vardiyalı	131	17.59	6.41	.009	2.303	.991
	Çoğunlukla Gündüz	118	17.59	6.18			
	Çoğunlukla Gece	57	17.72	6.90			
Gelişime Açıklık	Vardiyalı	131	16.81	5.94	1.134	2.303	.323
	Çoğunlukla Gündüz	118	17.77	5.68			
	Çoğunlukla Gece	57	18.00	6.89			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Vardiyalı	131	13.21	5.05	1.631	2.303	.198
	Çoğunlukla Gündüz	118	13.95	4.40			
	Çoğunlukla Gece	57	14.56	5.88			

Tablo 4.10’da gemi adamlarının kişilik tiplerinin günlük çalışma saatlerine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre gemi adamlarının dışadönüklük ($F_{(2.303)} = 1.024, p > .05$), nevrotizm/duygusal denge ($F_{(2.303)} = 1.895, p > .05$), sorumluluk ($F_{(2.303)} = 1.810, p > .05$), gelişime açıklık ($F_{(2.303)} = .041, p > .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(2.303)} = .602, p > .05$) düzeylerinde kişilerin günlük çalışma saatine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.10. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Günlük Çalışma Saati Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Günlük Çalışma Saati	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	8-10 Saat	144	16.82	4.84	1.024	2.303	.360
	11-13 Saat	80	16.24	6.24			
	14 Saat ve Üzeri	82	15.73	6.11			
Nevrotizm/Duygusal Denge	8-10 Saat	144	20.10	6.10	1.895	2.303	.152
	11-13 Saat	80	18.23	7.31			
	14 Saat ve Üzeri	82	19.41	7.84			
Sorumluluk	8-10 Saat	144	18.33	5.92	1.810	2.303	.165
	11-13 Saat	80	17.23	6.85			
	14 Saat ve Üzeri	82	16.74	6.68			
Gelişime Açıklık	8-10 Saat	144	17.50	5.18	.041	2.303	.960
	11-13 Saat	80	17.36	6.64			
	14 Saat ve Üzeri	82	17.27	6.84			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	8-10 Saat	144	14.06	4.57	.602	2.303	.548
	11-13 Saat	80	13.31	5.03			
	14 Saat ve Üzeri	82	13.62	5.66			

Tablo 4.11’de gemi adamlarının kişilik tiplerinin hafta sonu çalışma yoğunluklarına göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre gemi adamlarının dışadönüklük ($F_{(3.302)} = 4.916, p < .01$), nevrotizm/duygusal denge ($F_{(3.302)} = 5.942, p < .01$), sorumluluk ($F_{(3.302)} = 8.031, p < .001$), gelişime açıklık ($F_{(3.302)} = 4.930, p < .01$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(3.302)} = 5.683, p < .01$) düzeyinde kişilerin

hafta sonu çalışma yoğunluklarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla her hafta sonu çalıştıklarını beyan edenlerin kişilik tiplerinden uyumluluk düzeylerinin diğer kişilik tiplerine nazaran düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 4.11. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Hafta Sonu Çalışma Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Hafta Sonu Çalışmakta Durumu	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	Nadiren	50	15.14	5.90	4.916	3.302	.002
	Bazen	63	17.62	4.03			
	Sık Sık	132	17.09	5.08			
	Her Zaman	61	14.56	7.04			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Nadiren	50	17.64	7.09	5.942	3.302	.001
	Bazen	63	20.46	5.26			
	Sık Sık	132	20.74	6.56			
	Her Zaman	61	16.98	8.24			
Sorumluluk	Nadiren	50	15.22	6.48	8.031	3.302	.000
	Bazen	63	19.73	5.03			
	Sık Sık	132	18.46	5.74			
	Her Zaman	61	15.56	7.76			
Gelişime Açıklık	Nadiren	50	16.24	5.71	4.930	3.302	.002
	Bazen	63	18.22	4.74			
	Sık Sık	132	18.42	5.68			
	Her Zaman	61	15.30	7.50			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Nadiren	50	13.20	4.38	5.683	3.302	.001
	Bazen	63	14.70	4.51			
	Sık Sık	132	14.46	4.77			
	Her Zaman	61	11.66	5.79			

Tablo 4.12. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Mesleği İsteyerek Seçme Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Mesleği İsteyerek Seçme Durumu	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Dışadönüklük	Evet	276	16.14	5.76	-2.243	304	.026
	Hayır	30	18.53	2.92			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Evet	276	19.30	7.17	-.973	304	.331
	Hayır	30	20.60	4.16			
Sorumluluk	Evet	276	17.50	6.52	-.919	304	.359
	Hayır	30	18.63	5.08			
Gelişime Açıklık	Evet	276	17.13	6.19	-2.439	304	.015
	Hayır	30	19.93	3.43			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Evet	276	13.53	5.13	-2.274	304	.024
	Hayır	30	15.70	2.89			

Tablo 4.12’de yer alan Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçlarına ilişkin bilgiler gemi adamlarının nevrozizm/duygusal denge ($t(304) = -.973, p > .05$) ve sorumluluk ($t(304) = -.919, p > .05$) düzeyinde kişilerin mesleği isteyerek seçme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını dışadönüklük ($t(304) = -2.243, p < .05$), gelişime açıklık ($t(304) = -2.439, p < .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($t(304) = -2.274, p < .05$) düzeyinde kişilerin mesleği isteyerek seçme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.13. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin İşin Geleceği Garanti Aldığı Düşüncesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	İşin Geleceği Garanti Aldığı Düşüncesi	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Dışadönüklük	Evet	155	16.41	5.43	.117	304	.907
	Hayır	151	16.34	5.75			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Evet	155	20.14	7.05	1.829	304	.068
	Hayır	151	18.70	6.78			
Sorumluluk	Evet	155	17.23	6.24	-1.077	304	.282
	Hayır	151	18.01	6.55			
Gelişime Açıklık	Evet	155	17.68	6.11	.809	304	.419
	Hayır	151	17.12	5.97			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Evet	155	14.22	5.13	1.689	304	.092
	Hayır	151	13.26	4.81			

Tablo 4.13’de yer alan Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçlarına ilişkin bilgiler gemi adamlarının dışadönüklük ($t(304) = .117, p > .05$), nevrozizm/duygusal denge ($t(304) = 1.829, p > .05$), sorumluluk ($t(304) = -1.077, p > .05$), gelişime açıklık ($t(304) = .809, p > .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($t(304) = 1.689, p > .05$) düzeyinde kişilerin işin geleceği garanti aldığını düşünme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.14. Gemi Adamlarının Kişilik Tiplerinin Çalışma Saatleri İçerisinde Yenen Yemekten Memnuniyet Düzeyi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Çalışma Saatleri İçerisinde Yenen Yemekten Memnuniyet Düzeyi	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Dışadönüklük	Memnun Değil	52	17.29	5.11	3.065	2.303	.148
	Ne Memnun, Ne Memnun Değil	89	15.19	5.88			
	Memnun	165	16.73	5.49			
Nevrotizm/Duygusal Denge	Memnun Değil	52	19.12	5.63	1.388	2.303	.251
	Ne Memnun, Ne Memnun Değil	89	18.53	7.74			
	Memnun	165	20.01	6.84			
Sorumluluk	Memnun Değil	52	18.40	6.51	1.620	2.303	.200
	Ne Memnun, Ne Memnun Değil	89	16.63	6.96			
	Memnun	165	17.90	6.01			
Gelişime Açıklık	Memnun Değil	52	17.62	5.03	1.008	2.303	.366
	Ne Memnun, Ne Memnun Değil	89	16.64	6.81			
	Memnun	165	17.75	5.88			
Uyumluluk/Yumuşak Başlılık	Memnun Değil	52	13.94	4.42	.197	2.303	.821
	Ne Memnun, Ne Memnun Değil	89	13.47	5.48			
	Memnun	165	13.83	4.91			

Tablo 4.14’da yer alan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına ilişkin bilgiler gemi adamlarının dışadönüklük ($F_{(2,303)} = 2.065, p > .05$), nevrozizm/duygusal denge ($F_{(2,303)} = 1.388, p > .05$), sorumluluk ($F_{(2,303)} = 1.620, p > .05$), gelişime açıklık ($F_{(2,303)} = 1.008, p > .05$) ve uyumluluk/yumuşak başlılık ($F_{(2,303)} = .197, p > .05$) düzeyinde kişilerin çalışma saatleri

içerisinde yenen yemekten memnuniyet düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

4.3.GEMİ ADAMLARININ PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞIN KİŞİSEL VE İŞ HAYATINA YÖNELİK FAKTÖRLERE GÖRE FARKLILAŞMASININ İNCELENMESİ

Tablo 4.15. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Cinsiyet Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Kadın	30	122.43	14.70	-1.763	304	.079
	Erkek	276	127.92	16.33			

Tablo 4.15’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin gemi adamlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizi sonuçları verilmiştir. Elde edilen sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($t(304) = -1.763, p > .05$) düzeyinde kişilerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.16. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Medeni Durum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Bekar	107	127.21	17.21	-.129	304	.897
	Evli	199	127.47	15.74			

Tablo 4.16’da gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin gemi adamlarının medeni durumuna göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($t(304) = -.129, p > .05$) düzeyinde kişilerin medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.17. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Yaş Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	20-24 Yaş	33	122.76	20.23	1.334	4.301	.257
	25-29 Yaş	69	126.96	15.52			
	30-34 Yaş	80	127.09	16.66			
	35-39 Yaş	50	131.04	16.07			
	40 Yaş ve Üzeri	74	127.68	14.32			

Tablo 4.17’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yaş gruplarına göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F_{(4,301)} = 1.334, p > .05$) düzeyinde kişilerin yaş grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.18. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Deniz Tecrübesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	İş Hayatında Toplam Çalışma Süresi	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	1-5 Yıl	70	123.53	16.05	2.182	4.301	.071
	6-10 Yıl	83	127.05	16.01			
	11-15 Yıl	60	129.77	17.26			
	16-20 Yıl	37	132.22	17.58			
	1 Yıl ve Üzeri	56	126.93	13.91			

Tablo 4.18’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin deniz tecrübelerine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F_{(4,301)} = 2.182, p > .05$) düzeyinde kişilerin deniz tecrübelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.19. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Şu an ki Firmada Toplam Çalışma Süresi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Şuan ki Firmada Toplam Çalışma Süresi	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	1-5 Yıl	149	126.20	16.57	.526	3.302	.664
	6-10 Yıl	67	128.33	14.96			
	11-15 Yıl	49	128.29	13.55			
	16 Yıl ve Üzeri	41	129.02	19.86			

Tablo 4.19’da gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin şu anki gemide toplam çalışma süresine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F_{(3,302)} = .526, p > .05$) düzeyinde kişilerin şu anki gemide toplam çalışma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.20. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Aylık Gelire Yönelik Algı Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Aylık Gelire Yönelik Algı	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Düşük	46	127.24	14.38	.491	2.303	.613
	Orta	212	126.93	17.15			
	Yüksek	48	129.50	13.68			

Tablo 4.20’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin aylık gelire yönelik algısına göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F_{(2,303)} = .491, p > .05$) düzeyinde kişilerin aylık gelire yönelik algısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.21. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Çalıştığınız Kurum Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Çalıştığınız Kurum	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Kamu	126	129.92	16.35	3.321	304	.001
	Özel	180	123.75	15.43			

Tablo 4.21’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin gemi adamlarının çalıştığı kurumun türü açısından farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($t(304) = 3.321, p < .01$) düzeyinde kişilerin çalıştığı kurumun türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre kamuda çalışan gemi adamlarının ticari faaliyet gösteren gemilerde çalışan gemi adamlarına göre daha yüksektir. Ancak bu farklılık çok düşük seviyelerde kalmaktadır. Dolayısıyla çok farklılaşma olduğunu söyleme yanlış olacaktır.

Tablo 4.22. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Çalışma Şekli Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Çalışma Şekli	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Vardiyalı	131	128.38	15.18	.442	2.303	.643
	Çoğunlukla Gündüz	118	126.53	16.14			
	Çoğunlukla Gece	57	126.84	18.77			

Tablo 4.22’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çalışma şekline göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F_{(2.303)} = .442, p > .05$) düzeyinde kişilerin çalışma şekline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.23. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Günlük Çalışma Saati Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Günlük Çalışma Saati	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	8-10 Saat	144	128.26	16.03	2.926	2.303	.055
	11-13 Saat	80	123.71	15.89			
	14 Saat ve Üzeri	82	129.40	16.55			

Tablo 4.23’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çalışma saatine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F_{(2.303)} = 2.926, p > .05$) düzeyinde kişilerin günlük çalışma saatine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını

göstermektedir.

Tablo 4.24. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Hafta Sonu Çalışmakta Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Hafta Sonu Çalışmakta Durumu	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Nadiren	50	126.38	17.47	1.046	3.302	.373
	Bazen	63	127.95	16.60			
	Sık Sık	132	128.80	14.67			
	Her Zaman	61	124.54	17.96			

Tablo 4.24'de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin hafta sonu çalışma yoğunluğuna göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F_{(3.302)} = 1.046$, $p > .05$) düzeyinde kişilerin hafta sonu çalışma yoğunluğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.25. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Mesleği İsteyerek Seçme Durumu Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Mesleği İsteyerek Seçme Durumu	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Evet	276	128.08	16.24	2.305	304	.022
	Hayır	30	120.93	14.95			

Tablo 4.25'de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin gemi adamlarının mesleğini isteyerek seçme durumlarına göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($t(304) = 2.305$, $p < .05$) düzeyinde kişilerin mesleği isteyerek seçme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre mesleğini isteyerek seçmiş olan gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin mesleğini isteyerek seçmeyenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin de mesleğini isteyerek seçen gemi adamlarının motivasyonunun diğerlerine göre daha yüksek olacağından karşılaşılan zorluklara daha pozitif yaklaşabilecekleri olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 4.26. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının İşin Geleceği Garanti Aldığı Düşüncesi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	İşin Geleceği Garanti Aldığı Düşüncesi	n	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Evet	155	128.77	16.94	1.526	304	.128
	Hayır	151	125.95	15.41			

Tablo 4.26’da gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin gemi adamlarının işinin geleceğini garanti altına aldığı düşüncesine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($t(304) = 1.526, p > .05$) düzeyinde kişilerin işinin geleceğini garanti aldığını düşünme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.27. Gemi Adamlarının Psikolojik Dayanıklılığının Çalışma Saatleri İçerisinde Yenen Yemekten Memnuniyet Düzeyi Açısından Farklılaşmasının İncelenmesi

	Çalışma Saatleri İçerisinde Yenen Yemekten Memnuniyet Düzeyi	n	Ort.	Std. Sapma	F	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Memnun Değil	52	121.50	16.87	3.546	2.303	.004
	Ne Memnun, Ne Memnun Değil	89	123.25	16.63			
	Memnun	165	127.99	15.35			

Tablo 4.27’de gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çalışma saatlerinde verilen işe memnun olma düzeylerine göre farklılaşmasını incelemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık ($F(2,303) = 3.546, p < .01$) düzeyinde kişilerin çalışma saatleri içerisinde verilen işe yönelik memnuniyet düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğunu göstermektedir. Buna göre işe yönelik memnuniyeti konusunda kararsız olan gemi adamlarının psikolojik düzeylerinin memnun olan veya memnun olmayanlara göre daha düşük olduğunu görülmektedir. Bu durumun kararsız bireylerin psikolojik zorluklar karşısında da kararsızlığı sürdürebileceğinden veya kayıtsız kalabileceğinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Araştırma kapsamında gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile dışadönüklük, nevrotizm/duygusal denge, sorumluluk, gelişime ve uyumluluk/yumuşak başlılık arasında

pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda Tablo 4.28.'de test edilen hipotezlerin durumları verilmiştir.

Tablo 4.28. Hipotezlerin Durumu

<i>Hipotezler</i>	<i>Durum</i>
H ₁ : Dışadönüklük ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H ₂ : Nevrotiklik ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H ₃ : Sorumluluk ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H ₄ : Gelişime açıklık ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H ₅ : Uyumluluk ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında oluşturulmuş olan hipotezler araştırma sonucunda kabul edilmiştir. Ancak kişilik tipleri arasından dışadönüklük ve sorumluluk özelliklerine sahip kişilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri orta seviyede ilişkili çıkmasına karşın nevroz, gelişime açıklık ve uyumluluk kişilik tipleri psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile zayıf ilişkili sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda gemilerde çalışmanın zorlukları düşünüldüğünde gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olmasını beklemek kaçınılmazdır. Bu doğrultuda gemi adamlarının işe alınma süreçlerinde yapılacak kişilik testleri bu bağlamda önem kazanmaktadır. Ayrıca elde edilen bu sonucun ticari faaliyet gösteren gemilerde ve kamu gemilerinde çalışan gemi adamlarının işe alım süreçlerinde insan kaynakları departmanlarının faaliyetlerine ışık tutabileceği değerlendirilmektedir. İşe alım süreçlerinde psikolojik dayanıklılık düzeyini belirlemenin tek başına yeterli bir etken olmayacağı konusu sabit olsa da bu konunun da göz ardı edilmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Ayrıca araştırmada gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin kişisel ve işe yönelik durumlara göre farklılaşması incelenmiştir. Bu doğrultuda gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin kişilerin cinsiyetine, medeni durumuna, yaş grubuna, deniz tecrübesine, şu anki gemide toplam çalışma süresine, aylık gelire yönelik algısına, çalışma şekline, günlük çalışma saatine, hafta sonu çalışma yoğunluğuna, işinin geleceğini garanti altına aldığı düşünme durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bunun yanında gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin gemi adamlarının çalıştığı kurumun türüne, mesleği isteyerek seçme durumuna ve çalışma saatleri içerisinde verilen işeden memnun olma düzeyine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre zor şartlarda çalışmakta olan gemi adamlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri yüksek olursa verimlilikleri de daha yüksek olacaktır. Bu sebeple donatanların gemi adamlarına memnun edici şekilde işe vermesi gemi adamlarının hem motivasyonunu arttıracak hem de psikolojik dayanıklılık düzeylerini yükseltecektir. Bu doğrultuda işten ayrılmaların bir nebze de olsa düşebileceği ve gemi adamlarından daha fazla verim alınabileceği değerlendirilmektedir.

Araştırmada gemi adamlarının dışadönüklük düzeylerinin cinsiyetine, aylık gelire yönelik algısına, çalıştığı kurumun türüne, çalışma şekline, günlük çalışma saatine, işin geleceğini garanti altına aldığı düşünme durumuna ve çalışma saatleri içerisinde verilen işeden memnuniyet

düzeyine göre farklılaşmadığı fakat gemi adamının medeni durumuna, yaş grubuna, deniz tecrübesine, şu anki gemide toplam çalışma süresine, hafta sonu çalışma yoğunluğuna ve mesleği isteyerek seçme durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Araştırmada gemi adamlarının nevrozizm düzeylerinin cinsiyetine, aylık gelire yönelik algısına, çalışma şekline, mesleği isteyerek seçme durumuna, günlük çalışma saatine, işinin geleceğini garanti altına aldığını düşünme durumuna ve çalışma saatleri içerisinde verilen işeden memnuniyet düzeyine göre farklılaşmadığı fakat medeni durumuna, yaş grubuna, deniz tecrübesine, çalışmakta olduğu gemideki tecrübesine, çalıştığı kurumun türüne ve hafta sonu çalışma yoğunluğuna göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Araştırmada gemi adamlarının sorumluluk düzeylerinin cinsiyetine, medeni durumuna, aylık gelire yönelik algısına, çalıştığı kurumun türüne, çalışma şekline, mesleği isteyerek seçme durumuna, günlük çalışma saatine, işinin geleceğini garanti altına aldığını düşünme durumuna ve çalışma saatleri içerisinde verilen işeden memnuniyet düzeyine göre farklılaşmadığı fakat yaş grubuna, deniz tecrübesine, çalışmakta olduğu gemideki tecrübesine, hafta sonu çalışma yoğunluğuna göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Araştırmada gemi adamlarının gelişime açıklık düzeylerinin cinsiyetine, aylık gelire yönelik algısına, çalışma şekline, günlük çalışma saatine, işinin geleceğini garanti altına aldığını düşünme durumuna ve çalışma saatleri içerisinde verilen işeden memnuniyet düzeyine göre farklılaşmadığı fakat medeni durumuna, yaş grubuna, deniz tecrübesine, çalışmakta olduğu gemideki tecrübesine, çalıştığı kurumun türüne, hafta sonu çalışma sıklığına ve mesleği isteyerek seçme durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Araştırmada gemi adamlarının uyumluluk düzeylerinin cinsiyetine, aylık gelire yönelik algısına, çalışma şekline, günlük çalışma saatine, işinin geleceğini garanti altına aldığını düşünme durumuna ve çalışma saatleri içerisinde verilen işeden memnuniyet düzeyine göre farklılaşmadığı fakat medeni durumuna, yaş grubuna, deniz tecrübesine, çalışmakta olduğu gemideki tecrübesine, çalıştığı kurumun türüne, hafta sonu çalışmakta durumuna ve mesleği isteyerek seçme durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir.]

KAYNAKLAR

- [Abu Bakar, A., Jamaluddin, S., Symaco, L. ve Darusalam, G., 2010, Resiliency Among Secondary School Students İn Malaysia: Assessment Measurement Model, *The International Journal Of Educational And Psychological Assessment*, 4, 68- 76.
- Acton, G. S., Revelle, W., 2002, Interpersonal personality measures show circumplex structure based on new psychometric criteria, *Journal of Personality Assessment*, 79(3), 446-471.
- Aktaş, A. M., 2001, Bir Kamu Kuruluşunun Üst Düzey Yöneticilerinin İş Stresi ve Kişilik Özellikleri, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*,56(4).
- Aktaş, E., 2016, *Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılıkları ile Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Akyıldız, H., 2006, Freud'çu liberal ve marksist kişilik kuramlarının türevi olarak toplum, iktisat ve siyaset teorileri, *Akdeniz İ.İ.B.F. dergisi*, (11), 4-6.
- Alderton Tony, Micheal Bloor ve Erol Kahveci, 2004, The Global Seafarer: Living and Working Conditions in a Global Industry, *International Labour Office*.
- Altundağ, Y., 2013, *Anne-Babası Boşanmış Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Yordayıcı Değişkenler Olarak Yaşam Doyumu ve Yalnızlık*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ataş, G., 2015, *Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Dayanıklılık ve Başa Çıkma Yollarına Yönelik Nitel ve Nicel Değerlendirme*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Hilgard, E. R. 1995, *Psikolojiye Giriş II*. (K. Atakay, M. Atakay, & A. Yavuz, Çev.), Sosyal Yayınları, İstanbul.
- Aydın, C. 2012, *İnsanın Anlam Arayışı ve Yeniçağ İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

- Aydoğdu, T., 2015, *Bağlanma Stilleri, Başa ıkma Stratejileri ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Azeem, S. M., 2010, Personality Hardiness, Job Involvement and Job Burnout Among Teachers, *International Journal of Vocational and Technical Education*, 2(3), 36-40.
- Bacanlı, H., 2005, *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Yayın, Ankara.
- Bahadır, A., 1999, *Hayatın Anlam Kazanmasında Psikososyal Faktörler ve Din*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Balkıs, M., 2003, *Üniversite Öğrencilerinin Düşünme Stilleri ile Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Basım, H.N., ve Çetin, F., 2011, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
- Basım, N., ve Çetin, F., 2011., Psikolojik Dayanıklılığın İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Tutumlarındaki Rolü, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 13(3), 79-94.
- Başaran, E., 2000, Örgütlerde Davranış, *İnsanın Üretim Gücü*, 3. Baskı, Feryal Matbaası, Ankara.
- Batan, S. N., 2016, *Yetişkinlerde psikolojik dayanıklılık ve dini başa çıkmanın yaşam doyumuna etkileri*, Doktora Tezi, YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Baymur, F. B., 2006, *Genel Psikoloji*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- Beauvais, F. Ve Qetting, E. R., 1999, Drug Use, Resilience, And the Myth Of the Golden Child. Glantz, M. D. and Johnson, J. L. (Eds.). Resilience And Development: Positive Life Adaptations (101-107). Kluwer Academic/Plenum Publishers, New York.

- Bozkurt, Ö., 2005, Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Buchanan, D ve A. Huczynski. (1997). *Organizational Behaviour, An Introductory Text*. 3. Prentice Hall International, UK. And Luthans, F. (2010). *Organizational Behaviour, An Evidence Based Approach*, Mcgrow Hill, 12. N. Y.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*, Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş.K. Çakmak, E., Akgün, E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2018), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Carlson, D. J. (2001). *Development and Validation Of A College Resilience Questionnaire*. University Of Nebraska. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Nebraska.
- Cencirulo, R. S. (2001) *The relationship between hardiness and job satisfaction in elementary school teachers*. Unpublished doctoral dissertation, University of La Sierra.
- Clauss-Ehler, C.S., Tina Yang, Y-T ve Chen, W.C. (2006). *Resilience from Childhood Stressors*, *Journal of Infant, Child and Adolescent Psychotherapy*, 124-138
- Costa, P. T., McCrae R. R. (1995), *Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the revised neo personality inventory*. *Journal of Personality Assessment*, 64.
- Cömert, Ali (2008); “Türkiye’de Gemi adamı Piyasası: Arz ve İstihdam Üzerine Bir Model Önerisi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, M., Sanberk, İ., Devenci, F. (2017). *Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Psikolojik Dayanıklılık ve Umutsuzluk*. *Elementary Education Online*. 16(2): 654-662.
- Çetin N. G. ve Beceren, E. (2007). *Lider Kişilik: Gandhi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(5), 110-132.
- Demirci, M. K., Özler, D. E. ve Girgin B. (2009). *Beş faktör kişilik modelinin işyerinde duygusal tacize (mobbing) etkileri: Hastane işletmelerinde bir uygulama*. *Journal*

of Azerbaijani Studies, 12(2), 13-39.

- Deprey, J. & Oti, R. (2011). Test Review, <https://jenniferdeprey.files.wordpress.com/2013/03/16-pdf-test-review.pdf>
- Durak, M. (2002). Predictive Role of Hardiness on Psychological Symptomatology of University Students Experienced Earthquake, Doctoral Dissertation, Middle East Technical University. Ankara.
- Durna, Ufuk (2005), "A ve B Tipi Kişilik Yapıların ve Bu Kişilik Yapıların Etkileyen Faktörlerle İlgili Bir Araştırma", İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt: 19, Sayı: 1.
- Earvolino-Ramirez, M. (2007). Resilience: A Concept Analysis. In Nursing Forum, Blackwell Publishing Inc, 2 (42), 2007, 73-82.
- Eminağaoğlu, N. (2006). Güç Koşullarda Yaşayan Sokak Çocuklarında Dayanıklılık (Sağlamlık). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, İzmir.
- Erdem, S. (1968), Psikoloji, Ayyıldız Matbaası, A.Ş., Ankara.
- Ergenç, B., (2016). Anasınıfı Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Sosyal Beceriler ve Empatik Eğilim Düzeyleri, Üzerindeki Rolü, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ergün, B. (2012). Düşük Gelirli Ailelerden Gelen Üniversite Öğrencilerinin Öz Duyarlık, Sosyal Bağlılık ve İyimserlik ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Eskişehir.
- Ergün Başak, B. (2012). Düşük Gelirli Ailelerden Gelen Üniversite Öğrencilerinin Öz Duyarlık, Sosyal Bağlılık ve İyimserlik ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Eroğlu, F. (2000). Davranış bilimleri. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Ertürk, Y. D. (2010). Davranış Bilimleri. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.

- Eschleman, J. K., Bowling, A. N. & Alarcon, M. G. (2010). A Meta-Analytic Examination of Hardiness, *International Journal of Stress Management*, 17(4), 277.
- Fraser, M. W., Richman, J. M. & Galinsky, M. J. (1999). Risk, Protection and Resilience: Toward A Conceptual Framework For Social Work Practice. *Social Work Research*, 23(3), 129-208.
- Friedman, H. S., Schustack M. W. (1999), *Personality: Classic Theories and Modern Research*. USA: Allyn & Bacon.
- Friborg, O., Barlaug, D., Martinussen, M., Rosenvinge JH., & Hjemdal, O. (2005). Resilience In Relation To Personality And Intelligence, 14(1), 29-42.
- Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, JH., & Martinussen, M. (2003). A new rating scale for adult resilience: What are the central protective resources behind healthy adjustment. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 12 (65), 76.
- Garnezy, N. (1991). Children in Poverty: Resiliency Despite Risk. *Psychiatry*. c. 56. s. 1: 127-136.
- Gemi Adamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği, (2018), T.C. Resmi Gazete, 30328, 10 Şubat 2018.
- Gizir C.A., Aydın G (2006) Psikolojik Sağlık ve Ergen Gelişim Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışmaları. *Türk PDR Dergisi*, 26:87- 99.
- Gökçen, G. (2015). Madde Kullanan ve Kullanmayan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Gökmen, D. (2009). Kadın Sığınma Evi'nde Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar ile Eşiyle Birlikte Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar Arasındaki Psikolojik Dayanıklılık ve Bağlanma Durumlarının Karşılaştırılması. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Gül, G. (2016). Evlilik Biçimleri Açısından Evlilik Uyumu, İlişkilerde Yükleme Tarzları ve Psikolojik Dayanıklılık Değişkenlerinin İncelenmesi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2015). Sosyal Bilimler Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Gürkan, U. (2008). Yılmazlık Ölçeği (YÖ): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 39(2):45-74.
- Hand, M. P. (2003). Psychological resilience: the influence of positive and negative life events upon optimism, hope, and perceived locus of control. Thesis (PhD), Walden University, U.S.
- Harlak, H. Treyt kuramları (Ayrımcı özellikler ya da kişilik çizgileri). <http://www.akademik.adu.edu.tr/bolum/fef/psikoloji/webfolders/topics/K%20%C4%B0%20C5%9E%20%C4%B0%20L%20%C4%B0%20K-sunu3.pdf>, 20 Nisan 2019.
- Helgason, T. R. (2008). Psychological resilience: a qualitative exploration into personal meanings and processes. Thesis (PhD), Department of Psychology University of Manitoba, Canada.
- Heller, S.S. (1999). Research on Resilience to Child Maltreatment, Child Abuse and Neglect, pp.321-388
- ILO (2013); Adoption of an Instrument to Consolidate Maritime Labour Standards, www.ilo.org
- İmamoğlu, E. O., & Beydoğan, B. (2011). Impact of self-orientations and work- context related variables on the well-being of public and private-sector Turkish employees. The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied, 145(4), 267-296.
- İnanç, B. Y., & Yerlikaya, E. E. (2012). Kişilik Kuramları. Ankara: Pagem A. Yayıncılık.
- İzveren, A., Nisim, F. ve Çalık, A., (1994); Deniz Ticaret Hukuku, Adalet Matbaacılık, Ankara.

- Kararırmak, Ö. (2009). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3, 26.
- Kararırmak, Ö. ve Siviş-Çetinkaya, R: (2013). Benlik Saygısının ve Denetim Odağının Psikolojik Sağlık Üzerine Etkisi: Duyguların Aracı Rolü, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4 (35).
- Karataş, R. (2016). Özel Eğitim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ve Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Karasar, N., (2016), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınevi, Ankara, ISBN: 978-6055426-58-3.
- Kaşlı, M. (2009). Otel İşletmelerinde İş Görenlerin Kişilik Özellikleri, Lider-Üye Etkileşimi ve Tükenmişlik İlişkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kırımoğlu, H., Çokluk, G. F., & Yıldırım, Y. (2014). Türk antrenörlerinin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (39), 115-127.
- Kitano, M. ve Lewis, B. (2005). Implications for gifted children and youth at risk, Roeper Review 27 (4), 200-205.
- Kobasa, C. S., Maddi, R. S. & Courington, S. (1981). Personality and Constitution as Mediators in The Stress-İllness Relationship, Journal of Health and Social Behavior, 22(4), 1981, 368-378.
- Kobasa, C. S., Maddi, R. S. & Courington, S. (1994). Personality and Constitution as Mediators in The Stress-İllness Relationship, Journal of Health and Social Behavior, 22(4), 1981, 368-378.
- Kobasa, S., Maddi, S. R. ve Kahn, S. (1982). Hardiness and Health: A Prospective Study. Journal of Personality and Social Psychology, 42, pp. 168-177.
- Köknel, Ö. (1999). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi. Köktaş, Ş. K. (2003). Sınıf Yönetimi. Adana: Nobel Kitapevi.

- Köknel, Özcan (2005), *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*, 17. basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Littauer, F., *Sweet Rose* (2011), *Personality Plus At Work: How To Work Successfully With Anyone*, Revell, USA.
- Loveland, J. Michael (2004), *Cognitive, Big Five And Narrow Personality Traits In The Prediction Of Academic Performance*, The University Of Tennessee, Phd Dissertation, Knoxville, UMI.
- Maddi, R. Ve Khosbaba, M. (1994). Hardiness and Mental Health. *Journal of Personality Assessment* 63 (2):265-274
- Masten, A. S., Reed, M. J. (2002). Resilience In Development. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (74-88). New York, NY: Oxford University Press. Google Scholar.
- Masten, A. S. (1990). Individual Development: Successful Adaptation Despite Risk And Adversity In
- Masten, A. S., Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205-220.
- Masten, A.S. (2010). Resilience Processes In Development. *American Psychologist*, 56(3):227-238.
- McCrae, R. R, Costa, P. T., (2000). Validation of the Five Factor Model of Personality Across Instruments and Observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 52, No. 1, s. 81-90
- McCrae, Robert R., Paul T. Costa (2006), "A Five-Factor Theory Perspective on Traits and Culture". *Psychologie Française*, 51.
- Motan, İ. (2002). Distinguishing anxiety and depression: Hardiness. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Murphy, L. B. (1987). Further reflections on resilience. (Ed: E. J. Anthony ve B. J. Cohler), The Invulnerable Child. New York, Guilford Press.
- Myers, D. G. (2008). Religion and human flourishing. M. Eid & R. J. Larsen (Ed.), The science of subjective well-being (s. 323-343). New York, NY, US: Guilford Press.
- Myers, I., Myers, P. B. (1997), Kişilik: Farklı Tipler Farklı Yetenekler, (Çev. H. Ovsık,), Kuraldışı Yayınları, İstanbul.
- Oktan, V. (2010). Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Üniversitesi, Trabzon.
- Öz, F., Bahadır-Yılmaz, E. (2009). Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlamlık. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 16(3), 082-089.
- Özcan, Z. Ç. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Derslerinde Biliş Üstü Beceri Geliştiren Stratejileri Kullanma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özcan, E. D. (2011), Kişilik Bakış Açısından Örgüt Yapısı ve İş Tatmini, Beta Yayınları, İstanbul,
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., & Nasırlıoğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 4(4), 566589.
- Özgüven, İ. E. (2005). Kişiyi Tanıma Teknikleri. Ankara: Pagem Akademi.
- Özgüven, İbrahim E. (2003), Endüstri Psikolojisi, Sistem Ofset, Ankara.
- Parlak, S. (2014). Yüksek öğrenim kredi yurtlar kurumunda barınan kız öğrencilerin yaşam anlam düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki (İstanbul örneği). (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır.

- Parlak, Zeki ve Engin Yıldırım (2005); "Labour Markets for and Working Conditions of Turkish Seafarers: An Exploratory Investigation," İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 55, Sayı 1, s. 87-104.
- Quenk, N. L. (2000), Essentials of myers-briggs type indicator assessment: Essentials of psychological assessment. New York: Wiley.
- Rew, L., Taylor-Seehafer, M., Thomas, N. Y. ve Yockey, R. D. (2001). Correlates of resilience in homeless adolescents. *Journal of Nursing Scholarship*, 33(1), 33- 40
- Robbins S. P., Judge, T. A. (2012). Örgütsel Davranış. 14. Bs. Çeviri Editörü: İnci Erdem. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Rutter, M. (2006). Psychosocial Resilience And Protective Mechanisms. *American Journal Of Orthopsychiatry*, 57(3), 311-322.
- Sağ, B. (2016). Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Pozitif Algının, Psikolojik Dayanıklılık, Depresyon ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sezgin, F. (2014). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20, 489-502
- Shaikh, A., Kauppi, C. (2010). Deconstructing resilience: Myriad conceptualizations and interpretations. *IJAS Conference for Academic Disciplines*, Toronto.
- Silver, H. F., Hanson J. R., Strong R. W., Schwartz P. B. (1998), *Teaching styles and strategies* (3rd. ed.). Woodbridge: Thoughtful Education Press.
- Sills, L., Barlow, D., Brown, T. ve Hofman, S. (2006). Acceptability and suppression of negative emotion in anxiety and mood disorders. *Emotion*, 6(4), 587-595.
- Somer, O., Goldberg, L. R. (1999) The Structure of Turkish Trait-Descriptive Adjectives. *Journal of Personality and Social Psychology*. 79, 3. 431-45
- Somer, O., Korkmaz M., Tatar A. (2002), "Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerinin oluşturulması", *Türk Psikoloji Dergisi*, s.17.

- Soysal, A. (2008). Çalışma yaşamında kişilik tipleri: Bir literatür taraması. Çimento İşveren, 4-19.
- Sudak, Melik Kıvanç, Cemal Zehir (2013), “Kişilik Tipleri, Duygusal Zekâ, İş Tatmini İlişkisi Üzerine Yapılan Bir Araştırma”, Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 22, Çanakkale.
- Şahin, Y. (2015). Takıntılı Olma Düzeyinin Kişilerin Genel Kaygı, Benlik Algısı ve Psikolojik Dayanıklılık Durumları Açısından Değişimlerinin Eğitim Düzeyleri, Cinsiyetleri ve Kardeşleri Olup Olmamasına Göre İncelenmesi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- T.C. Resmi Gazete Tarihi: 31.07.2002 Resmi Gazete Sayısı: 24832 ‘Gemi adamları Yönetmeliği ‘
- T.C. Sağlık Bakanlığı (02.08.2002) tarih ve 1201 sayılı Bakanlık Oluru. Gemi adamları Sağlık Yönergesi.
- Terzi, A. R. (2007). Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları. Milli Eğitim Dergisi, 155-156.
- Terzi, Ş. (2005). Öznel İyi Olmaya İlişkin Psikolojik Dayanıklılık Modeli. Gazi Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
- Terzi, Ş. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendini Toparlama Gücünün İçsel Koruyucu Faktörlerle İlişkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35, 297- 306.
- Tugade, M. M. & Fredrickson, B. L. (2004). Resilient Individuals Use Positive Emotions To Bounce Back From Negative Emotional Experiences. Journal Of Personality And Social Psychology, 86 (2), 320- 333.
- Tümlü, G. (2012). Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Temas Engellerinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tümlü, G., Recepoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 3, 205-213

Türk Ticaret Kanunu, (2011), T.C. Resmi Gazete, 27846, 14 Şubat 2011.

Türe, I, (2014) Gemideki Organizasyon Şeması, <https://ildizhanture.wixsite.com>

Türkmen, F. (2009). Tarihi Zela (Zile) ilçesindeki yerel halkın turizme bakış açılarını belirlemeye yönelik bir alan araştırması. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (2), 103-124.

Türkmen, F. (2013). Kişilik tiplerinin çatışmayı yönetme yöntemlerine etkisi: Turizm sektöründe bir uygulama. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Vogt, S. D., Rizvi, S. L., Shipherd, J. C., & Resick, P. A. (2008). Longitudinal investigation of reciprocal relationship between stress reactions and hardiness. Personality and Social Psychology Bulletin, 34(1), 61- 73.

Wagnild, G.M. ve Young, H.M. (1993) Development and Psychometric Evaluation of the Resilience Scale. Journal of Nursing Measurement, 1, 165-178.

Weick, E. K. (1984). Small Wins: Redefining The Scale of Social Problems, American Psychologist, 39(1), 40-49.

www.denizcilik.gov.tr, Deniz İş Kanunu, 1 Nisan 2019.

www.mentorink.com/kisilik-testi, 6 Mart 2019.

Yaman, M. ve Salma, M. (2012). Örgütsel davranış kişilik ve kişisel farklılıkların analizi.

Yanbastı, G. (1990). Kişilik Kuramları. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Yıldırım, İ ve Ergene, T. (2014) Weick, E. K. (1984). Small Wins: Redefining The Scale of Social Problems, American Psychologist, 39(1), 40-49.

Zel, U. (2001), Kişilik ve Liderlik, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Nasıl başaracağımı bilirim						Nasıl başaracağımdan emin değilim
9. Yeni bir işe/projeye başladığımda ...						
İleriye dönük planlama yapmam, derhal işe başlarım						Ayrıntılı bir plan yapmayı tercih ederim
10. Benim için sosyal ortamlarda rahat/esnek olmak						
Önemli değildir						Çok önemlidir
11. Ailemle birlikteyken kendimi ... hissedirim						
Çok mutlu						Çok mutsuz
12. Beni ...						
Bazı yakın arkadaşlarım/aile üyelerim cesaretlendirebilir						Hiç kimse cesaretlendiremez
13. Yeteneklerim...						
Olduğuna çok inanırım						Konusunda emin değilim
14. Geleceğimin ... olduğunu hissediyorum						
Ümit verici						Belirsiz
15. Şu konuda iyiyimdir...						
Zamanımı planlama						Zamanımı harcama
16. Yeni arkadaşlık konusu ... bir şeydir						
Kolayca yapabildiğim						Yapmakta zorlandığım
17. Ailem şöyle tanımlanabilir ...						
Birbirinden bağımsız						Birbirine sıkı biçimde kenetlenmiş
18. Arkadaşlarımın arasındaki ilişkiler ...						
Zayıftır						Güçlüdür
19. Yargılarına ve kararlarına ...						
Çok fazla güvenmem						Tamamen güvenirim
20. Geleceğe dönük amaçlarım ...						
Belirsizdir						İyi düşünülmüştür
21. Kurallar ve düzenli alışkanlıklar ...						

Günlük yaşamımda yoktur						Günlük yaşamımı kolaylaştırır
22. Yeni insanlarla tanışmak ...						
Benim için zordur						Benim iyi olduğum bir konudur
23. Zor zamanlarda, ailem ...						
Geleceğe pozitif bakar						Geleceği umutsuz görür
24. Ailemden birisi acil bir durumla karşılaştığında ...						
Bana hemen haber verilir						Bana söylenmesi bir hayli zaman alır
25. Diğerleriyle beraberken						
Kolayca gülerim						Nadiren gülerim
26. Başka kişiler söz konusu olduğunda, ailem şöyle davranır:						
Birbirlerini desteklemez biçimde						Birbirlerine bağlı biçimde
27. Destek alırım						
Arkadaşlarımdan/aile üyelerinden						Hiç kimseden
28. Zor zamanlarda ... eğilimim vardır						
Her şeyi umutsuzca gören bir						Beni başarıya götürebilecek iyi bir şey bulma
29. Karşılıklı konuşma için güzel konuların düşünülmesi, benim için ...						
Zordur						Kolaydır
30. İhtiyacım olduğunda ...						
Bana yardım edebilecek kimse yoktur						Her zaman bana yardım edebilen biris vardır
31. Hayatımdaki kontrol edemediğim olaylar (ile) ...						
Başa çıkmaya çalışırım						Sürekli bir endişe/kaygı kaynağıdır
32. Ailemde şunu severiz ...						
İşleri bağımsız olarak yapmayı						İşleri hep beraber yapmayı
33. Yakın arkadaşlarım/aile üyeleri ...						
Yeteneklerimi beğenirler						Yeteneklerimi beğenmezler

	Hiç Tanımlamıyor	Tanımlamıyor	Kısmen Tanımlıyor	Tanımlıyor	Tamamen Tanımlıyor
1 Atak					
2 Dışadönük					
3 Sosyal					
4 Kendine Güvenli					
5 Canlı, hareketli					
6 Çalışkan, azimli					
7 Kontrollü					
8 Sorumluluk Sahibi					
9 Prensipten Sahibi, ilkel					
10 Disiplinli					
11 Uysal					
12 Uyumlu					
13 Anlayışlı					
14 Duyarlı					
15 Uzlaştırıcı					
16 Sakin					
17 Endişesiz					
18 Huzurlu					
19 Telaşsız					
20 Rahat, tedirgin olmayan					
21 Geniş görüşlü					
22 Araştırmacı, inceleyici, sorgulayıcı					
23 Gelişime açık					
24 Yaratıcı					
25 Değişime açık					

İKİNCİ BÖLÜM

1-Cinsiyet *

Kadın

Erkek

2-Medeni Durum *

Bekar

Evli

3-Yaş *

4-Deniz Tecrübeniz (Yıl) *

5-Şu an çalışmakta olduğunuz geminin ait olduğu firmada toplam çalışma süreniz (Yıl) *

6-Aylık gelirinizi nasıl buluyorsunuz? *

Düşük

Orta

Yüksek

7-Mesleğinizi isteyerek mi seçtiniz? *

Evet

Hayır

8-Aileniz ile mi yaşıyorsunuz? *

Evet

Hayır

9-İşinizin geleceğini garanti altına aldığını düşünüyor musunuz? *

Evet

Hayır

10-Çalıştığınız Kurum *

Özel

Kamu

11-İstihdam Şekliniz *

Kadrolu

Taşeron

Sözleşmeli

Ücretli

12-Çalışma Şekliniz *

Çoğunlukla Gündüz

Çoğunlukla Gece

Vardiyalı

13-Günlük Çalışma Saatiniz *

8-10 Saat

11-13 Saat

14 Saat ve Üzeri

14-Hafta sonu çalışmakta mısınız? *

Her Zaman

Sık Sık

Bazen

Nadiren

Hiçbir Zaman

15-Çalışma saatleri içerisinde yediğiniz yemeklerden memnuniyet düzeyiniz? *

Çok Memnunum

Memnunum

Ne Memnun Ne Memnun Değilim

Memnun Değilim

Hiç Memnun Değilim]

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Önder BULUT]
Doğum Yeri	Erzincan]
Doğum Tarihi	08.03.1988
Uyruğu	☒ T.C. ☐ Diğer:]
Telefon	05305209834]
E-Posta Adresi	Onder6034@hotmail.com]
Web Adresi]]

Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Deniz Harp Okulu]
Fakülte	Mühendislik Fakültesi]
Bölümü	Gemi İnşa ve Gemi Makinaları Mühendisliği]
Mezuniyet Yılı	2010]

Yüksek Lisans	
Üniversite	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Enstitü Adı	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı	Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Anabilim Dalı]
Programı	Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Yüksek Lisans Programı]

Makale ve Bildiriler	
]]	

]]